

Fortsatt kamp mot EU!

Nei til den utvida EØS-avtalen

ÅKP 00

Rød Valgallianse

Kr. 30,-

INNHOLD

Hva kan vi vente oss i EU-kampen framover? Solveig Aamdal	side 2
Aldri norsk medlemskap i EU? Arne Byrkjeflot	side 5
Den utvida EØS-avtalen må stoppes! Ivar Hellesnes	side 11
Fri handel med mat og dyr er galskap! Ivar Hellesnes	side 13
Skjebnesvangert frislipp av mat? Aslak Bonde	side 14
Hva er konvergenskrava?	side 17
Unionens møte med virkeligheten Carl-Erik Schulz	side 18
Fra ØMU til arbeidsløshet Peter M. Johansen	side 21
EUs regjeringskonferanse Solveig Aamdal	side 22
EUs arbeidsmarkedspolitiske målsettinger Solveig Aamdal	side 26
Euro-LOs krav før regjeringskonferansen Solveig Aamdal	side 30
EU-kommisjonens hvitbok om læring Solveig Aamdal	side 33
Situasjonen i EU-kampen Solveig Aamdal	side 35
Tyskland og Europas samling Terje Valen	side 41
Canada under Nord-Amerikas EØS Terje Valen	side 54

HVA KAN VI VENDE OSS I EU-KAMPEN FRAMOVER.

AV SOLVEIG AAMDAL

Det blei nei ved folkeavstemminga for vel et år siden.

Det skapte problemer for regjeringa, men ikke større problemer enn den kan takle.

Tilpassinga til EU skjer i rasende fart, og gir oss ideer om hva vi kan vente oss fram mot tusenårsskiftet.

Etter folkeavstemminga var det mange som sa at nå var seieren endelig, ingen ville våge å gå på et slikt politisk nederlag for tredje gang.

Mange anså det som umulig at det kunne bli ja i ei folkeavstemming i Norge. Og etter det massive presset som var for å få Norge til å si ja, og etter at både Finland og Sverige blei med, var det lett å tru at folk i Norge aldri ville bli tilhengere av norsk EU-medlemskap.

Men for regjeringa var nederlaget bare foreløpig. Gro sa før folkeavstemminga at hun måtte fortsette som statsminister for å «redde stumpene» viss det blei nei. Det hun mente var at hun ville fortsette for å få fart på EU-tilpassinga.

Hovedsporet for borgerskapet og DNA var at EØS-avtalen skulle få virke i en periode, slik at det blei naturlig å gå inn for innmelding. Når det så blei nei ved folkeavstemminga, gikk de tilbake til det de hele tida hadde hatt som hovedstrategi.

EØS-avtalen er overordna norsk lov. Vi ser på felt etter felt at EØS-avtalen brukes til å forandre Norge i den retninga borgerskapet ønsker. Det er nok å nevne nedbygginga av det kommunale sjølstyret, det at kontrollen med norske råstoff er flytta til Brussel, distriktpolitikken, ESA som nå behandler de norske reglene for gradert arbeidsgiveravgift, noe alle mener vil ende

med at den må bort, det at EU-lover på felt etter felt blir overordna norsk lov.

Samtidig er det lite snakk om EØS-avtalen, i offentlig språkbruk kalles den nå "internasjonale avtaler som Norge er bundet opp av". Når noen angriper EØS-avtalen, får de høre at det er ikke EØS-avtalen, det er norsk lov. Og det er sant nok, det norske lovverket er forandra for å bli i overensstemmelse med EUs lover, men forandringa ville ikke nødvendigvis skjedd uten EØS-avtalen.

EØS-avtalen blir i disse dager reforhandla. EU truer med å innføre økte avgifter og restriksjoner på import av fisk fra Norge. Det de krever for ikke å gjøre det, og som regjeringa naturligvis er villige til å gi dem, er at det skal bli fri import fra EU til Norge av mat og levende dyr. Går dette igjennom, vil vi bli EUs yttergrense, uten mulighet for å stoppe dyre- og plantesjukdommer. I EØS-avtalen ligger det en klausul om at avtalen skal reforhandles anna hvert år. Det er derfor viktig å stoppe den utvidelsen som er på trappene nå. Klarer vi ikke det, vil EØS-avtalen om få år være svært likt et fullt EU-medlemskap.

Regjeringas unnfalldenhet overfor EU ser vi på område etter område. Landbruksdepartementet skriver til kommisjonen at de ikke har noe imot utsetting av genspleisa mais i Norge, såsant EU godkjenner denne maisen. Det gjør til tross for at både Bondelaget og Bonde- og Småbrukerlaget advarer mot den.

Schengen-avtalen framstilles som om det er en avtale om passfrihet i Norden. Det dreier seg om helt andre ting. Norge blir EUs yttergrense, vi skal ha felles asyl- og flyktningepolitikk, vi får et utvida politisamarbeid, vi får svekking av grensek kontrollene, noe som blant annet kan gi oss fri flyt av narkotika. Gjennom Schengen får vi felles grenser med EU, og vil i realiteten være en del av EUs yttergrense.

Vi får en innvandringspolitikk som er den samme som EUs, vi får et politisamarbeid som bl.a. gir væpna politifolk fra EU land lov til å forfølge "forbrytere" inn på norsk jord.

På møte i Nordisk Råd tok Torbjørn Jagland for seg Vestunionen. Han uttalte at Vestunionen bør forbli NATO europeiske pilar og stilles til disposisjon for EU i konkrete fredsbevarende eller humanitære aksjoner. Men viss Vestunionen knyttes til EU-samarbeidet, tar Jagland til orde for at Norge må få en slags assosiert tilknytning til EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeid.

I Maastrictraktaten kommer det helt klart fram at Vestunionen er tenkt som EUs militære del.

Når Jagland nå ønsker å knytte Norge til EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeid, er det et overgrep av dimensjoner.

Bare EU-medlemmer kan være fullverdige medlemmer av Vestunionen, men europeiske NATO-land kan være assosierte medlemmer. Det er Norge. Vi er sterkere knytta til Vestunionen enn de andre nordiske landa som er medlemmer av EU. Men naturligvis er ikke det nok for DNA.

For spydspissen i det norske borgerskapet er det ikke nok med EØS-medlemskap. De ønsker fullt medlemskap i Unionen, og har DNA som trofaste støttespillere. Norsk imperialismen trenger EU som døråpner og samarbeidspartner i den fattige og råvareproduserende delen av verden. Derfor legger de nå planer for hvordan de skal få oss inn i EU.

Regjeringa kan enten melde oss inn uten folkeavstemming, eller de kan ha en folkeavstemming de er sikre på å vinne. Kriterier som må oppfylles for å gjennomføre en av delene, er ganske like.

- EØS-avtalen knytter oss til EUs indre marked. Ved en reforhandla avtale vil også deler av landbrukspolitikken falle innfor avtalen. I tillegg vil regjeringa knytte oss til Schengen-samarbeidet og til EUs sikkerhets- og utenrikspolitikk. De ønsker også å knytte oss til ØMU, den økonomiske unionen. Viss de får det som det vil, kan vi, om kort tid, spørre om hva som skiller oss fra fullt EU-medlemskap.

- DNA må ha kontroll over fagbevegelsen. Det at LO-kongressen sa nei til norsk EU-medlemskap, var med på å sikre neiet 28.november i fjor. For regjeringa er det viktig å få til et nytt kongressvedtak., for eksempel, et intensjonsvedtak om tilknytning til EU, eller at saka må behandles på nytt, viss så og så skjer.

- Borgerskapet vil bruke utviklinga i EU for å prøve å snu opinionen. Viss for eksempel flere land blir med, vil det bli framstilt som et positivt trekk, ikke som det er virkeligheten - en styrking av EU som imperialiststat. Vi ser at Erik Solheim, leder i SV, støtter en utvidelse av EU østover.

- Ledende motstandere kan skifte side. Det at mange gikk fra nei til ja før folkeavstemminga, var ikke så alvorlig. Det at studenter som 20 år etter var blitt direktører forandra mening, var som forventa.

Viss flere skifter side nå, så kort tid etterpå, vil det få en langt sterkere effekt.

- Partier, for eksempel SV, kan skifte side. Det er ikke umulig at SV vil gå inn for EU viss flere land, spesielt land fra Øst-Europa, blir med. Og om ikke SV sier ja til EU, er det mulig at de vil la være å ta standpunkt. Begrunnelsen for det kan være at det er store motsigelser innfor partiet.

- Uro i verden, spesielt Europa, kan brukes. Ved folkeavstemming fikk de ingen uttelling av å skremme med

verdenssituasjonen. Det betyr ikke at denne saka ikke kan brukes igjen.

- Det er mer uro i Norge enn tidligere. Innvandrertilstrømmingen, blant annet det at enhver forbrytelse i Norge blir knytta til innvandrere viss det er mulig, skaper frykt både hos innvandrere og de som har norsk bakgrunn. Det å spille på folks redsel, samt å ha ei større og større gruppe som er permanent arbeidsledige, vil skape mer uro. Nedbygginga av skolen og raseringa av statens velferdsordninger, vil og skape uro. Dette kan igjen brukes til å skape et inntrykk av at vi må inn i EU for at problemene skal løses.

- En av hovedgrunnene til at vi fikk nei ved folkeavstemminga, var den sterke motstandsfronten, Nei til EU. Kan borgerskapet gå inn i en omkamp med en sterkt svekka motstandsfront, kan resultatet lett bli et annet. Nei til EU har vært lite synlige etter folkeavstemminga. Det er minimalt med politiske utspill, og EØS-avtalen angripes ikke. Regjeringa får fortsette tilpassingspolitikken sin i fred.

Denne utviklinga må snus. Uten et Nei til EU som synes på landsplan, blir det opp til nei-partier og nei-organisasjoner å vise motstanden mot EU og EØS. Dette er ikke nok. Bare Nei til EU er den organisasjonen som samla kan gå imot tilpassingspolitikken. På siste landsmøte i organisasjonen blei et vedtatt at EU-tilpassinga skal stanses. Det gjør ikke Nei til EU i dag. I den seinere tida har imidlertid Nei til EU kommet noe mer på banen. Det har sammenheng med den utvida EØS-avtalen. Og det er nødvendig at det er Nei til EU som går i spissen for å fa stansa denne avtalen.

Regjeringa og resten av borgerskapet ønsker oss inn i EU.

Åssen vi klarer å slåss mot dette fram til tusenårsskiftet er avgjørende for om Norge fortsatt vil være et sjølstendig land på det nivået vi er i dag.

ALDRI NORSK MEDLEMSKAP I EU?

AV ARNE BYRKJEFLOT

Det er lett å være EU-motstander i dag. Solen skinner fra skyfri himmel. Aldri har så mange, 66%, vært motstandere av medlemskap. Valgforskerne sier at det var umulig å tape og at det blir umulig å tape. Sånn sett så er det spørsmålet jeg har fått noen ganger det siste året ganske så forståelig: Holder dere på enda? Er ikke EU-kampen over? .

Men dette er ikke hele sannheten. Ikke bare går EØS-avtalen videre med uforminsket styrke. Den utvides også til å gjelde stadig nye områder og vi er i ferd med å planlegge eller gjennomføre tilslutning til alle hovedstolpene i Den Europeiske Union. Det Indre marked gjennom EØS, politisamarbeidet gjennom Schengen, forsvarssamarbeidet gjennom Vestunionen og den økonomiske Union gjennom valutaunionen. Dersom denne regjeringsplanen lykkes og valutaunionen faller på plass fra 1.1.99, hva skiller da Norge fra medlemskap? I praksis er vi underlagt EUs politikk på nesten alle områder, vi mangler bare stemmeretten. Dette er EØS-ifiseringa av Norge. Alle disse avtalene er nemlig av EØS- typen. Norge underlegger seg internasjonale organisasjoner der vi ikke selv er medlem, bare B-medlem uten stemmerett. Som i EØS er avtalene glidende, stadig kommer nye ting der Norge enten må si ja , eller si nei til hele avtalen. Vår sjølråderett selges bit for bit. I dette systemet fins rett og slett ikke noen form for demokrati.

Motoren i det som nå planlegges er EØS-avtalen i Norge og det indre marked i EU. Et indre marked med fri flyt av arbeidskraft forutsetter Schengen. Et indre marked mellom så forskjellige land som i EU, kan ikke overleve uten en felles økonomisk politikk, med felles styring over

statsbudsjett gjennom den økonomiske Union og felles pengepolitikk gjennom valutaunionen. Til syvende og sist må det indre marked forsvare sine interesser militært gjennom Vestunionen. Gå videre eller dø, er parolen. Stanser unionen opp, så faller også det indre marked sammen. Da er spesielt Tyskland, men også Frankrike satt tiår tilbake i sine stormaktsambisjoner.

HVA SKJER KONKRET?

Schengen-avtalen er i dag en avtale mellom 10 EU-land, Irland og Storbritannia er ikke med, Danmark, Finland og Sverige forhandler om medlemskap. Bare EU-medlemmer kan være medlem. Hensikten er å oppheve all personkontroll på de indre grenser, men innføre en streng overvåkning på de ytre grenser. Hva betyr dette ?

a. EU har stilt følgende skriftlige spørsmål? Er Norge villig til å fjerne all kontroll av personer på de indre grenser? Norge svarte at ja, de var villig til å fjerne all passkontroll. Men det var ikke det de ble spurt om. All kontroll kan vanskelig tolkes til ikke også å omfatte tollkontroll. Det er jo derfor Frankrike ikke vil følge Schengenavtalen overfor Nederland, fordi de da ikke kan kontrollere narkotikaen. Som EUs yttergrense kan Norge bli satt overfor et dobbelt press: både åpen for den liberale narkotikapolitikken innenfor EU og som en innfallspurt til EU-markedet for smuglere (f.eks. våpen).

b. Det er ikke bare å være EUs **ytergrense**. Gro Harlem Brundtland latterliggjorde dem som ville overvåke ei grense langs Kjølen. Sverige beregnet sine kostnader som EUs yttergrense til 0.56 milliarder. Hva koster det da å overvåke Norges kyststripe, overvåke kysttrafikken? Er det i det hele tatt mulig?

c. **Politi over landegrensene**. i Schengen må Norge godta at politiet fortsetter forfølgelsen inn på norsk territorium, fortsetter overvåkningen inn på norsk territorium. Det er totalt i strid med norsk

praksis og det faktum at bare Norge og England har ubevæpnet politi gjør det iallfall ikke enklere.

d. **overvåkning.** Planen om en gigantisk datasentral, ikke bare over forbrytere, men også over mistenkte og asylsøkere, ikke bare over folks kriminelle løpebane, men også over seksuell legning og oppfatninger. Allerede i dag har 30 000 datamaskiner tilgang til denne sentralen.

f. **Felles asyl- og visumpolitikk.**

Innenfor Schengen blir det fritt, derfor må det være felles politikk utad. Norge må innføre visumplikt overfor 32 land som vi ikke har visumplikt overfor i dag.

g. Det vil bli innført **identifikasjonsplikt.** det betyr at passkontroll på grensa blir erstattet av tilfeldige stikkprøver hvor som helst. Hvem vil dette ramme, tror dere?

e.. Beslutningsprosess. I forbindelse med revisjon av Maastricht arbeides det nå med å få **Schengen-samarbeidet inn under EU.** Da kommer Schengen også formelt i samme gruppe som EØS og medlemskap vil kreve 3/4 flertall. Da kommer Schengen og Europol inn under EU-domstolen. Hvordan vil dette virke inn på Norge?

Det er ikke så lett å skille mellom det som skjer p.g.a. **EØS** og det som makta ville gjort uansett. Men det er viktig å være klar over at mens det spor den moderne kapitalismen velger er mer og mer likt det gamle gode Marx beskrev, så er formen for omstillinga det indre marked og grunnlovfesting av kapitalens 4 friheter. Mens arenaen for klassekamp er nasjonal, er angrepene forankret utenfor nasjonen.

Et eksempel på dette er bryggeriarbeiderne. De slåss mot å fjerne emballasjeavgiften. Blir den fjernet kommer Coca-Cola med sin boks, da legges 6-7 bryggeri ned og opptil 1500 bryggeriarbeidere mister jobben sin. Bryggeriarbeiderne mente de kunne beholde avgiften innafor EØS og viste til Danmark og Finland som hadde ei tilsvarende ordning. Nå har tre europeiske

industriorganisasjoner den danske handelsforening (BCME, APEAL, EAA og Dansk handel & service) reist sak for kommisjonen mot Danmark. Og bryggeriarbeiderne må sitte og vente på at en gruppe embetsmenn avgjør deres framtid.

Et annet eksempel er Odda, der kommunestyret krevde at alle som fikk kommunale oppdrag skulle følge norske tariffavtaler. Det ble underkjent av departementet som klart i strid med EØS-avtalen.

Og hva med den faglige kampen? Hvordan slåss en egentlig mot EU-domstolen og ESA? Noen sier at vi må føre en internasjonal faglig kamp. Det er lettere sagt enn gjort. I Danmark er dette en stor sak: Når så stor del av fagbevegelsens rettigheter blir avgjort i EU, er det da rett å overlate noe av forhandlingsretten til Euro-LO? Det er ikke så lett, fordi denne er splittet etter nasjonale grenser. F.eks. så falt forslaget om å kreve 10 pund i minstelønn, fordi ei så høy lønn kunne true portugisiske arbeidsplasser. Sannheten er at med kapitalens frie flyt som våpen, så presses nå fagbevegelsen i EU på defensiven.

Norge i dag preges av 4 forhold:

1. **Privatisering.** Privatiseringa i Norge går raskt og på mange områder raskere enn EØS-direktiva. Men EØS-avtalen bestemmer retningen, det er ikke lov å snu. **Konkret skjer dette gjennom oppdeling av nett og drift.** Det skilles mellom drift av jernbaneskinnene, telenettet, kraftoverføringsnettet på den ene sida og jernbanedrift, telefoni og kraftsalg på den andre sida. Alle skal i prinsippet ha samme tilgang til nettet uten forskjellsbehandling. Dette innebærer at subsidiering og kryss-subsidiering er bannlyst. I Norge vil dette nådeløst måtte føre til at ruter og service opprettholdt av distriktshensyn måtte få kort levetid. Første eksempel på dette er Ofofbanen (Narvik-Kiruna), der LKAB

krever å få overta drifta av banen med EØS-avtalen i lomma. Resultatet er at 50 mister jobben og NSB mister en av sine pengemaskiner. Men vi ser allerede nå at det foreslås å kutte nattog på Rørosbanen og postombæring på lørdager. Foreløpig har postbanken enerett i postnettet, men dette er uten tvil i strid med Romatraktaten.

Den andre metoden er forbud mot statsmonopol og krav om at de deler som kan konkurransesettes skal konkurransesettes. Direktiv om fri konkurranse på telefoni fra 1.1.98 og fri konkurranse i luftfarten fra 1.4.97 er eksempel på dette. Fra 1.1.96 åpna EU for at også kableselskapa skal ha lov til å selge teletjenester (foreløpig ikke telefoni). Alle vet at dette kommer på alle de store offentlige områdene. Ledelsen i post, tele og jernbane forbereder seg. De deler opp selskapene, skiller ut, legger ned og sier opp. Snart står frimerkeprinsippet for fall, det vil ikke koste det samme uansett hvem du er eller hvor du bor. Det blir ikke lenger samme offentlige tilbud til Kong Salomo og Jørgen Hattemaker.

Den tredje metoden er anbudsdirektivet. Alle tilbud over visse minstegrenser skal ut på tilbud i hele EØS-området. Stat og Kommune har allerede mista muligheten til å ta nasjonale eller samfunnsmessige hensyn ved tilbud. Riktignok kan de foreløpig bruke sine egne selskap innenfor kollektivtrafikk, post, tele og jernbane. Dette så lenge disse ikke selger mer enn 20% til andre enn morselskapet. Men det er bare midlertidig. Det vil også komme direktiv som utvider anbudsdirektiv til å omfatte de kommunale grunntjenestene, til syvende og sist også pleiehjem, hjemmehjelp og skolevesen. Og legg merke til at innenfor EU er det ikke bare EU-kommisjonen som utvider avtalen med nye direktiv. Oftest er det EU-domstolen som gjennom sine tolkninger av Romatraktaten som pløyer ny mark.

Statsbankene er delvis privatisert allerede. Husbanken har begynt med markedsrente. At bankforeningen har varslet sak for ESA mot statsbankene for hinder av konkurranse, viser hvordan EØS-avtalen rett og slett er forbud mot styring.

DISTRIKTSPOLITIKKEN - mat og landbruk.

Det viktigste som skjer her er det som kalles Mat-Schengen, men som er en utvidelse av EØS-avtalen til også å omfatte mat og dyr. Grunnen til at det kalles Mat-Schengen er at dyr ikke lenger kan kontrolleres på grensa eller settes i statlig karantene ved import. De skal utstyres med papirer av eksportør og kontroll som kan hindre fri flyt blir forbudt. Til nå har det vært en betydelig kontroll på grensene av mat, alt blir kassert om noe blir funnet i et parti. Det har vært karantene på 6 mnd. for storfe, 4 for gris og 14 uker for fjørfe. Dette fordi enkelte dyresykdommer bruker så lang tid for å slå ut. I stortingsproposisjon 100 91/92, om samtykke til ratifikasjon av avtale om EØS sa regjeringa: "All handel med dyr og dyreprodukter mellom Norge og de øvrige EØS-land vil bli underlagt grensekontroll på samme måte som i dag og muligheten for å sette dyr eller vareparti i karantene forblir uforandret. Dette vurderes som avgjørende for opprettholdelse av vår dyrehelse."

EU har gitt opp kampen mot enkelte dyresykdommer. Derfor fins ikke de på lista over de sykdommer som eksportøren skal garantere mot. Den enkelte importør kan stille krav om kontroll mot andre sykdommer, men må ikke. Det blir fort et prisspørsmål å stille krav om testing utover det normale. I Norge har vi greidd å få vekk mange sykdommer. Vi må nå regne med at de kommer inn. Norge kan med sine ville dyr risikere smitte dit som er omlag umulig å bli kvitt. Samtidig så kommer EUs matsminkedirektiv der Norge må godta nye E-stoffer i mat, også i barnemat og også nytt direktiv om merking

av ganmanipulert mat. Alt det Norge gjennom en streng importkontroll har bygd opp, skal nå ofres på EØS sitt alter. I tillegg kommer tre direktiv om nye tilsetningsstoffer i mat, søtningsmidler, fargestoffer og andre. Noen kan danne kreftframkallende stoffer, andre kan skape allergier. Felles for dem alle er at de er unødvendige i Norge. Så kommer direktivet som tillater merking av genprodusert mat bare når dette inngår direkte i maten. Så kommer søknadene om godkjenning av genmodifisert raps som tåler et bestemt sprøytemiddel. Norge kan ikke nekte dette så lenge det er godkjent i et annet EØS-land. Til slutt EUs forslag om patentering av naturlig forekommende celler, gener og proteiner.

Men det er mer. Rattsø-utvalget kan bare indirekte kalles EU-tilpasning. Derimot det neste harde angrep på distrikts-Norge-**bortfall av den graderte arbeidsgiveravgiften**- er et direkte resultat av EØS. I dag er arbeidsgiveravgifta inndelt i 5 områder. Det betales 14.1%, 10,6%, 6,4%, 5,1% og 0%. Avgifta er delt inn etter bygd og by og etter hvor store problemene er. Med unntak av Finnmark og 4 kommuner i Nord-Troms vil det ikke være mulig å opprettholde ulik arbeidsgiveravgift. Dette vet vi nokså sikkert siden det ble behandlet under EU-forhandlingene og da bare gitt dispensasjon fram til 1.1.97. En ny behandling basert på nøyaktig de samme regler i EØS vil gi samme resultat. Det er ganske dramatisk når de kommunale lønnsutgifter brått stiger med fra 3,5% til 9 %. Bedrifter som vil etablere seg, har faktisk ikke lenger noen grunn til å velge Roan framfor Trondheim. Jeg tror dette vil ha større virkning for kommunene enn Rattsø-utvalget.

Den nye kraftverksbeskatninga er en følge av det frie energimarked og rammer distriktene ganske hardt. Husk at 155 av landets kommuner er vannkraftkommuner. Det frie energimarked kan ikke oppheves med EØS-avtalen. Når bøndene i tillegg

skal betale for et marked i ulage fordi regjeringa nå tillater import av kjøtt og kanskje i neste omgang åpner for private meieri utenfor dagens kvotesystem, så er dette sjølsagt DNAs politikk. Men det er også en politikk i tråd med utvidelsesklausulen i EØS-avtalen.

FISKERIENE

Finnmarks fiske industri er i krise. Arbeiderne er permittert og bedrift etter bedrift går konkurs. Dette skjer mens det er rekordfiske rett utenfor kysten. Hva er det egentlig som har forandret seg?

EØS-avtalen førte til tre grunnleggende endringer for fiskeriene. Mens det tidligere var ulovlig med utenlandsk transitt- å lande fisk i Norge for å frakte dem gjennom landet med trailer så er dette nå lovlig. Før ble det bare gitt slik tillatelse når norsk fiskeindustri manglet råstoff. Råstoffet ble styrt til fast pris til de som manglet råstoff. Dernest førte EØS-avtalen til at norsk rund fisk ble så godt som tollfri- mens toll på foredla fisk ble opprettholdt. EØS-avtalen var spesiallaga for å gjøre Norge til en råstoffleverandør til EUs fiskeindustri. Norge ga opp kontrollen med fiskeressursene etter at de er oppe av havet. Vi ser nå resultatet.

På samme vis ser vi at det norske felles pris-systemet på melk står for fall. I første omgang kan ikke lenger transportkostnadene fordeles likt på kundene- dvs. at vi får forskjellig melkepris etter hvor du bor og enorme forskjeller mellom de store og de små butikkene. ESA har også blandet seg inn i det norske system for fastsetting av tømmerpris. Det skal overlates totalt til markedet. Hensynet til jevn avvirking og industriens leveringssikkerhet teller ikke.

KVINNELØNN OG LAVTLØNN

I motsetning til resten av EU er den norske kvinnebevegelsen på offensiven. Det ser ut til å bli umulig å stoppe den flodbølgen som krever at norske kvinneyrker nå må få et løft og at minstelønna må opp. I EU er

retningen stikk motsatt, det er nettopp de store kvinnegrupper i offentlig sektor og de lavtlønte som må bli mer fleksible både i lønn og arbeidsvilkår for å konkurrere internasjonalt. Etter hvert som Norge blir integrert i det indre marked, etter hvert som de 4 friheter også innføres på de offentlige marked, hvordan går det da? Vil det være mulig å opprettholde ei særnorsk kvinnelønn eller lavtlønn? Eller vil vi møte et virkelig backlash som vi ikke er forberedt på?

DE NORSKE TARIFFAVTALENE

I Danmark er det en stor debatt om virkningen på de danske **overenskomster**. Spesielt gjelder det kravet om å innskrive i Maastricht-traktaten de grunnleggende arbeidstakerrettighetene. Dette kan virke uproblematisk. Alle må vel være interessert i å få inn i lovs form rettigheter på arbeidstid, minstelønn, fritid, organisasjonsfrihet osv. Det er imidlertid ikke helt problemfritt. Det første problemet er at i EU er rettighetene individuelle, ikke kollektive. En lovfesting av rettighetene kan føre til at det blir den enkelte arbeidstaker som blir part, ikke fagbevegelsen. Det andre er at ved lovfesting så kommer EU-domstolen inn som part på den del som i dag dekkes opp av overenskomstene. Vil dette føre til at vi får en europeisk arbeidsrett på disse områder? Og hvilken sikkerhet har en for at lovgivningen blir minsterettigheter og ikke vil hindre forbedringer. Det er såpass alvorlig at det i Danmark er en reell debatt om å overføre forhandlingsretten på noen felt til Euro-LO. I et fritt marked er det jo ganske naturlig at også arbeidstakernes rettigheter harmoniseres, det er vel faktisk det viktigste formålet det indre marked har. Dette vil få tilsvarende virkning for EØS-avtalen. Dette kan gi en helt ny dimensjon over motstanden mot EØS. **Her rammer EØS direkte de viktigste argumentene Sosialdemokrater Mot EU brukte mot medlemskap.**

Norske EU-motstandere i dag står overfor en motstander som slett ikke har gitt opp. Det var beklagelig at Ingvar Carlsson fant å søke om medlemskap før EØS hadde fått virke noen år. Men nå er GRO tilbake på sitt hovedspor. Dette sporet utvides nå til å gjelde alle EUs søyler. Innenfor EU forsøker en å fullføre Unionen ved å få inn politi og forsvar. Samtidig forsøker en å innføre prinsippet om flertallsvedtak fra å omfatte bare det indre marked til også å omfatte de andre områder. En måte å gjøre det på er rett og slett å utvide området for det indre marked. Denne metoden får direkte virkning for oss.

Det er viktig å holde fast ved at det indre marked i EU og EØS for oss er motoren i det som nå skjer. Det er og blir umulig for Danmark å være medlem av EU, men ikke av unionen. Nesten like problematisk blir langvarig EØS-avtale uten medlemskap. Det er på tide at Nei Til EU igjen reiser kampen mot EØS. Organisasjonen er nå på fote igjen etter et år i pengekrise sentralt og total pengemangel lokalt. Nå begynner vi å røre på oss igjen. Redselen for å bli en ren kampanjeorganisasjon bare mot EØS er borte. EØS blir et naturlig ledd i en mer helhetlig kamp. I år vil Nei Til EU prioritere kampen mot Schengen og utvidelse av EØS-avtalen. Dette vil også tjene kampen mot EØS-avtalen som helhet. Men dette skjer ikke uten videre. Vår oppgave blir å vise sammenhengene. Endringa av Maastricht-avtalen også vil endre EØS-avtalen, direkte og indirekte. Men først og fremst er det nødvendig fordi EØS er rammeverket bak en grunnleggende endring av det norske samfunnsmodellen. Ikke bare er det vår oppgave å påvise sammenhengen mellom EU, EØS og privatisering, angrep på velferdsstat, angrepa på distrikta, omlegginga av landbruk og fiske og. Det er heller ikke mulig å stanse denne omlegginga uten at kampen mot EØS kommer på et helt annet nivå.

Men denne kampen hindres i dag også av innvendinger på venstresida, også innafor RV. Det ironiseres av at vi er EØS-fiksert, at denne politikken som vi knytter til EØS ville den norske kapitalen ført uansett. Og EØS er vel i grunnen en tapt sak, nå gjelder det å føre den konkrete klassekampen.

Ja, sjølsagt ønsker norsk kapital å føre EØS-politikken. Men det er en grunnleggende forskjell mellom å ville gjennomføre en politikk og få den samme politikken grunnlovfestet. Det er en grunnleggende forskjell mellom å forsøke å gjennomføre denne politikken i Norge og få den importert som et faktum fra Brussel. Det er en forskjell for fagbevegelse og bønder å slåss under de helt nye rammevilkår for kampen som EØS-avtalen skaper. Kan for eksempel postansatte føre kampen for at det fortsatt skal koste 3,50 å sende et brev til Senja, når private selskap slipper til i storbyene? Faktum er at forutsetninga for klassekampen nettopp er at det samtidig føres en kamp mot rammebetingelsene, mot EØS-avtalen.

Det er rart å høre folk som er for revolusjon og sosialisme si at EØS er en tapt sak. 12% er mot EØS, 35% vet ikke. Vi som har holdt på med dette vet at blant de 12% finner du noen av de mest kunnskapsrike organisasjonsfolk i Norge. De er representanter for den klassealliansen mellom arbeidere, akademikere, bønder og fiskere som vi mener skal gjennomføre sosialismen i Norge. De er imot den form for kapitalisme som EØS representerer, det vil si at de er imot den moderne kapitalismen. Dette er spiren til en virkelig antikapitalistisk front i Norge direkte knyttet til en internasjonal bevegelse. For en sosialist kan vel ikke det være den dummeste tapte kampen å holde på med.

DEN UTVIDA EØS- AVTALEN MÅ STOPPES

AV IVAR HELLESNES, veterinær,
Trondheim

Schengen-avtalen går i hovedtrekk ut på at det skal være en felles grensekontroll mot land utenfor området, og at kontrollen med personer skal foregå der man bor eller krysser grensa til Schengen-området. Ellers er overvåking av innbyggerne basert på stikkprøvekontroll (pass eller identitetskort) og store, felles personarkiver.

EØS-avtalen hadde neppe gått gjennom i Stortinget høsten 1992 dersom ikke mat og dyr var holdt utenfor den «frie flyten». Ved den pågående re-forhandlinga av EØS-avtalen ser det imidlertid ut til at vi får samme frie flyt av mat og dyr som Schengen-avtalen vil gi for mennesker. Er «Mat-Schengen» på trappene?

Som mange vil huske er mat og dyr holdt utenfor EØS-avtalen. Vi beholdt altså vår sjørråderett på dette området og kunne fortsatt opprettholde både grensekontroll og karantene ved import av dyr og andre «mulig smitteførende gjenstander», bl.a. matvarer. I juridisk forstand har vi fortsatt et **forbud** mot import av slike varer, hjemlet i Husdyrlovens innførselsplakat, og alle som vil importere må ha dispensasjon fra Landbruksdepartementet. Dette var kanskje en avgjørende faktor for at EØS-avtalen kunne passere Stortinget med det nødvendige flertall.

Nå vet vi at GATT/WTO-avtalens Uruguay-runde, som Norge har godtatt, vil sette en stopper for importforbud og pålegger alle medlemmer, innen en viss frist, å erstatte dette med tollavgifter (som godt kan være flere tusen prosent nå, men som gradvis skal reduseres.) Dessuten er det Regjeringas **politikk** å innvilge det som

måtte komme av søknader om import, men **formelt** ligger det et forbud i bunnen.

EØS-avtalen inneholder et punkt om re-forhandling, og det skal være unnagjort i løpet av 1995. Våre fremste embetsmenn sitter faktisk i forhandlinger i disse dager, og regner med å bli ferdige rundt 1. desember. (Noe de ikke gjorde, avtalen er fremdeles ikke lagt fram i begynnelsen av april.) Viktige punkt er nettopp vår formelt restriktive innstilling til import av mat og dyr. Grensekontroll og bruk av karantene står kanskje for fall.

Norske avislesere har til stadighet fått høre at laksen vår møter problemer ved grensepasseringer nedover i Europa. Det skal være veterinærkontrollen som både tar for lang tid, er kostbar og er et utidig forsøk på å legge kjelker i vegen for EU-import av våde fiskeprodukter. Men kanskje bør vi godta at EU er engstelige for spredning av fiskesjukdom via laksen vår, liksåvel som vi er redde for dyre- og menneskesjukdommer andre vegen?

I media har vi stadig fått høre at man i forhandlingene diskuterer å bytte «Salmonella mot fisk». Dette er en skjønning av situasjonen. Det er mye verre. Vi er i ferd med å bytte til oss, om ikke alle dyre- og menneskesjukdommer som finnes i EU, så iallfall **mulighetene** for å få dem med på lasset ved import av dyr eller mat. (Og dette kan skje nå uten at hverken politikere eller media synes å ane rekkevidden, og uten at norske myndigheter har tatt i bruk risikoanalyser for å vurdere det hele, noe GATT/WTO knesetter som prinsipp ved import/eksport.)

Grunnen til at det er slik, er rett og slett at i EU er «fisk» definert som «dyr», og slakta laks som «kjøtt». Kontrolldirektivet, som regulerer handel innen fellesskapet, omhandler derfor dyr og fisk som ei gruppe, og enten er Norge å anse som

3.land, eller så er vi fullverdig deltaker i det indre marked. Og som kjent opererer EU med ulike typer murer mot 3.land. En av dem er grensekontroll. Dersom Norge fortsatt er 3.land på landbruksområdet, vil EU øke grensekontrollen på norske dyr (altså laks) fra nå-nivået på 4-5 % av transportene til kanskje 40-50%! Og for den meget kapitalsterke og innflytelsesrike norske oppdrettsbransjen vil dette være en alvorlig hindring mot konkurransedyktighet på det godt betalende europeiske markedet.

Myndighetene i EU-land er som nevnt engstelige for mulig import av sykdommer med norsk laks. Og, det må legges til, det er ikke uten grunn. Etter at laksen ble husdyr, er det oppdaga en rekke sykdommer som man ikke hadde kjennskap til før mærenes tidsalder. Sykdommer som hører mærene til og som man ikke hadde registrert blant frittstående fisk. Flere av disse lidelsene er infeksjose, de er smittsomme. Og da er det vel ikke så underlig at EUs veterinærer er på vakt? (Men så må vil legge til at det er ganske behagelig å kunne skylde på mulig smitte når varene får et ekstra langt opphold på grensa. Ingen av de sykdommene vi nå snakker om kan smitte til folk, bare så det er sagt.)

Når det gjelder import av dyr til Norge har vi hittil hatt to hovedgrupper av tiltak mot samtidig import av smitte. Det ene er **grensekontroll** som innebærer veterinærundersøkelse og eventuell prøvetaking for smittestoff eller antistoff mot slikt, f.eks blodprøve som undersøkes for antistoffer mot Salmonella. Dersom slikt påvises blir resultatet at dyra avvises eller avlives. Det andre tiltaket er **karantene**. Her har myndighetene mulighet til å kreve så lang tid som 6 måneder i isolasjon! Og selv dette kan være for kort tid, jfr. den berømte sauesykdommen mædi som kan ha mange års inkubasjonstid. For ikke å snakke om

kugalskap, der det kan gå enda lengre tid. (Vi har flere eksempler på at norske myndigheter har vært for slepphendte, med enorme økonomiske tap som følge. Ett er den ovenfor nevnte mædi (lungesykdom på sau) som vi fikk ved en import fra Island rundt 1970, et annet er furunkulose (byllesjuka på laks) som vi fikk med en import av smolt (lakseyngel) fra Skottland på 80-tallet.)

I karantene holdes dyra isolert og de observeres og prøvetas i perioden. Tidligere hadde vi statlige karantenestasjoner, men dette er det letta på i det siste, slik at importøren kan få godkjent karantene på sin egen gård. Erfaring viser forøvrig at dette ikke alltid er tilfredsstillende. Virussykdommen som herjet Hadeland våren -95 med diare og kraftig melkereduksjon som resultat (BRVS), var antakelig spredt som en følge av dårlige karanteneforhold i en besetning.

Nå er det slik at et regelverk alltid vil reflektere situasjonen i det området det skal gjelde for. Våre regelverk er svært omfattende når det gjelder smittsomme sykdommer på dyr, rett og slett fordi vi har mulighet for å hindre at mange av dem får innpass her. Andre steder er visse sykdommer gitt opp eller liknende og finnes ikke i regelverket. EUs kontrolldirektiv for smittsomme sykdommer inneholder f.eks. bare 5 av de verste storfesykdommene og helsesertifikat vil da bare omhandle disse 5. Da er det bare den enkelte importør som kan stille krav når det gjelder andre lidelser - myndigheten kan bare toe sine hender og håpe.

EUs tankegang når det gjelder kontroll er, som vi har sett, den samme for mennesker som for mat og dyr og andre varer. Kontrollen skal gjennomføres på «opprinnelsesstedet», og personen/varen/dyret skal utstyres med de nødvendige papirer der. Så kan man reise

eller transporteres overalt innen EUs område. Stikkprøvekontroll eller «ikke-diskriminerende kontroll» er da måten å holde oversikten på. Men, kommer man fra et 3.land er situasjonen en annen. Da er det høye gjerder og mange restriksjoner å passere. Men alle disse er bestemt av EU i dertil egnede direktiver. Tilleggskrav fra det enkelte land kan man ikke stille. Det er det bare mottakeren (kjøperen) som kan.

Norge sa nei til EU 28. november 1994. Nå får vi en innmelding i EU på området mat og dyr uten at folk har oppfattet noe som helst. Vi kan håpe på at Stortinget ikke vedtar umiddelbar tilslutning til den avtalen Øyangens folk kommer hjem med, men ber om betenkningstid og eventuelt krever en konsekvensutredning (risikoanalyse) slik som GATT/WTO-avtalen gir mulighet for. Vi har enda tid - men det haster.

(Tidligere trykt i Nasjonen 4.12.95 og Klassekampen 5.12.95 under tittelen «Stopp 11-Schengen.»)

FRI HANDEL MED MAT OG DYR ER GALSKEP !

AV IVAR HELLESNES, veterinær, Trondheim

De siste dagens storoppdrag om kugalskap og resistente bakterier, bl.a. her i Adresseavisen, skremmer folk. Med rette. Vi er alle forbrukere, vi spiser alle mat, og vi er opptatt av hva maten kan gjøre med miljøet og med helsa vår.

Alle de faglige argumentene kommer bra fram i de fleste medier, om det er aviser, radio eller fjernsyn, og Adresseavisens reportasjer og faktastoff fredag 22. mars var forbilledlig i så måte. Det som imidlertid utelates, bevisst eller ikke, er de politiske sidene ved sakene. For mat/dyr/helse er ikke saksområder som lever sitt eget liv uten tilknytting til politikk.

Det er stor enighet om at mange (de fleste?) av de problemer som dukker opp skyldes, eller har sammenheng med, at mat og dyr etter hvert er gjenstand for fri handel over alle grenser. Det forkjemperne for denne frihandelen imidlertid ikke har forstått, er at det alltid er nisser på lasset. Det medfører spredning av bakterier, virus og evt. resistente typer av slike. Dersom ett geografisk område har mer av et slikt problem enn andre, sørger den frie flyten for at problemet blir spredt før vi får sukk for oss, og iallfall før myndighetene får tatt sakene på alvor.

Vi lever i en tid da frihandel er et honnørord i de fleste politiske miljøer. Dessverre, GATT/WTO-avtalen knesetter etter Uruguay-runden dette prinsippet også på området mat og dyr, på samme måte som EU-systemet gjør. Det er imidlertid en stor forskjell mellom disse to avtalekompleksene, og det er at WTO-avtalen gir hvert land en mulighet til fritt å fastsette sitt eget beskyttelsesnivå, så sant

man kan argumentere vitenskapelig for det. I EU-systemet imidlertid, er det ikke så enkelt. Der må man holde seg innenfor de grenser for relevante sykdommer eller sykdomsforhold som er fastsatt i EUs direktiver dersom man vil hindre fri import av matvarer eller dyr.

Nå har Norge tilsluttet seg WTO-avtalen, dessverre. Men EUs system for import/eksport av mat og dyr er vi enda ikke med i. Det var et av de ytterst få unntak vi fikk i og med EØS-avtalen som ble satt i verk i 1994.

Men unntaket står for fall dersom regjeringa får det som den vil. I hele 1995 satt våre byråkrater i Brussel og forhandla om utvidelse av EØS-avtalen på dette området, og før sommeren blir det lagt fram en proposisjon i Stortinget som, dersom den går igjennom, vil gjøre oss til fullverdige EU-medlemmer også på dette området. Alle grenser vil i tilfelle falle, og vi får de samme vilkår som EU-medlemmene. Men siden mat og dyr ikke er med i EØS-avtalen, blir ikke dette en sak som bare kan avgjøres med et veto i Stortinget, den skal behandles som en frittstående sak. Og dermed kan den vinnes!

(Tidligere trykt i Adresseavisa 25.3.96.)

Behandlinga i Stortinget kan bli noe annerledes enn skissert i denne artikkelen. Hvordan den endelig vil bli er et politisk spørsmål, og det vil være politiske kamper rundt det.

SKJEBNESVANGERT FRISLIPP AV MAT?

AV ASLAK BONDE, journalist i
Aftenpostens politiske avdeling

ETTER KUGALSKAPEN: Få markeder er dårligere egnet for frihandel enn matvaremarkedet

Om hundre år er det ikke sikkert at historikerne vil fremstille Berlin-murens fall som den største begivenhet på 1980-tallet. Kanskje vil de fokusere oppmerksomheten om Ronald Reagan og USAs initiativ i GATT-forhandlingene for å få full frihandel med matvarer. Var det starten på en prosess der menneskene - i naiv tro på fremskrittet og vitenskapen - ødela sitt eget livsgrunnlag?

Spekulasjonene er ikke spesielt sannsynlig - like lite sannsynlig som at skrapesyken hos sau kan bli overført til mennesker. Men at det er grunnlag for å tenke i de baner, berettiger en langt grundigere diskusjon enn man hittil har hatt.

Det er ikke bare skandalen i Storbritannia som gir grunn til bekymring. Genmanipulering, medisinbruk og biologisk ensretting er alt like skremmende. Ta et eksempel fra avlsarbeidet:

I internasjonale melkeproduksjonsmiljøer snakkes det om «holsteinisering». Den tysk-ættede og amerikanskavlede kurasen Holstein Frieser gir større melkeproduksjon enn andre. Dermed blir rasen spredt utover hele verden i stort tempo, samtidig som lokale kuraser blir forkastet.

Avlen på Holstein-kua har vært intens. Bare de aller beste oksene har fått lov til å føre slekten videre - noe som har gitt skremmende resultater. Mange millioner Holsteinere stammer fra under 100 genetisk forskjellige dyr. (Flere okser har

vært så sterkt i slekt med hverandre at de blir regnet som en stamfar i genetisk forstand.)

Det er en fattig trøst at Norge og Norden er blant de få områder som har stått imot «holsteiniseringen». Men også her i landet har tradisjonelle kuraser forsvunnet ettersom kravet til større avdrott (mer melk) er blitt skjerpet.

Hvordan rimer så det med påstanden om at frihandelen har skylden? I Norge har jo landbruket vært mer regulert enn noe annet. Jo, men også i det norske planøkonomiske systemet var det lenge slik at bønder tjente mer jo mer kyrne produserte. Dessuten har myndighetene stadig stilt krav om større produksjon for å minske overføringene fra statsbudsjettet.

Over hele verden har mekanismene vært de samme: Hver enkelt bonde gjør det han kan for å øke profitten, mens myndighetene gjør det de kan for å senke priser og/eller overføringer.

Etterhvert har det også utviklet seg en matvareindustri med sterke egeninteresser. Det kanskje beste eksemplet er det amerikanske selskapet Monsanto som produserer et av verdens mest brukte ugressmidler (Roundup). Problemet med dette midlet er at det er så giftig at det også kan ta knekken på avlingene - følgelig har Monsanto manipulert en soyabønne slik at den tåler Roundup. Slik sikrer man et økt salg av ugressmidlet, samtidig som man åpner et nytt marked for motstandsdyktige soyabønner - et marked som bare er deres eget. Verden over jobber de for å få patent på ganmanipulasjonen.

Storindustrien og myndighetene hadde delvis sammenfallende interesser i den sakalte Uruguay-runden i GATT. Selv om man ikke nådde målet om en fullstendig frihandel over landegrensene, ble forholdet lagt til rette for en sterk økning av den

internasjonale matvarehandelen. Norge har i tillegg inngått en EØS-avtale som i det minste fører til et forsterket press for frihandel.

Katastrofale feil

Argumentene for og imot frihandel er velkjente. Det er i tillegg spesielle argumenter som gjelder for matvaremarkedet. Det aller viktigste er at det dreier seg om en biologisk produksjon. Det viser seg å være ekstremt vanskelig å styre biologiske prosesser. Konsekvensene av å gjøre feil kan bli katastrofale - slik vi nå ser i Storbritannia.

Den opprinnelige grunnen til at matvaremarkedet i sin tid ble regulert i de fleste land, er av mer økonomisk art. Produksjonssyklusene innenfor landbruket er relativt lange, samtidig som varene tåler lagerhold dårlig. Det fører til at det er vanskelig til enhver tid å tilpasse tilbud og etterspørsel.

Markedsreguleringen som ble bygget opp i de fleste land, viste deg å være kostbar. Mange mente at økt frihandel med mat ville være et langt mer effektivt alternativ. Forsvarerne av frihandel sier at det ikke dreier seg om et fullstendig frislipp. GATTs etterfølger, Verdens frihandelsorganisasjon (WTO), skal passe på at betingelsene for handelen er like for alle.

Det er allerede utformet endel kjøpereglene. Men problemet er at de stort sett er laget

for å avskaffe såkalte tekniske handelshindringer. Eksempelvis blir EUs forsøk på å forby kjøttimport fra hormonbehandlede dyr i USA trolig rammet av WTOs regler. Vitenskapmennene er enige om at hormonbruk i seg selv ikke er skadelig for mennesker, og dermed kan ikke EU forby importen.

Det er altså fagfolkene innenfor meget snevre områder som skal sette grenser for handelen. Det er den samme type eksperter som aksepterte at man blandet kjøtt i dyreforet i Storbritannia. De mente det var greit at man gjorde drøvtyggende kuer om til kjøttetere.

Et frihandelssystem der vitenskapsfolkene skal sette grenser, er rett og slett ikke til å leve med: I verste fall blir det ikke noe å leve av.

(Denne artikkelen er tidligere trykt i Aftenposten (2.4.96))

HVA ER KONVERGENSKRAVA?

De to neste artiklene tar for seg noen av følgende konvergenskrava får. Konvergenskrava er:

- Inflasjonen må være mindre enn 1,5 prosentpoeng over snittet for de tre landa som har lavest inflasjon.
- Rentenivået må være mindre enn 2 prosentpoeng over snittet for de tre landa som har lavest rentenivå.
- Underskuddet på statsbudsjettet må være mindre enn 3 prosent av bruttonasjonalproduktet
- statsgjelda må være mindre enn 60 % av bruttonasjonalproduktet.
- Valutakursen må de to siste åra ligge innafør de grensene som valutasamarbeidet i EMS bygger på.

Disse konvergenskrava er strenge og de færreste land klarer i oppfylle dem. Hvorfor skal en så ha dem?

Det er et stort problem å innføre en felles mynt når utviklinga i de forskjellige landa er så ulik. En må derfor prøve å få en likere utvikling i landa. Økonomisk gjøres det bl.a. ved hjelp av de såkalte konvergenskrava.

UNIONENS MØTE MED VIRKELIGHETEN

AV CARL-ERIK SCHULZ

For Vest-Europa gikk 1995 ut med to viktige økonomiske begivenheter. EUs statsledere stadfesta i Madrid at pengeunionen og den økonomiske unionen skal gjennomføres. EU får felles mynt fra år 2002. Samtidig marsjerte hundretusener i Frankrikes gater og markerte at klassekampen slett ikke var erstattet av liberalismens individualisme.

Disse to hendingene speiler nøyaktig samme sak - selv om media dysser ned så godt råd er. Streikekampene i Frankrike er uløselig knyttet til gjennomføringen av EUs unionsprosjekt - de er utløst av EUs tiltak for å gjennomføre unionen. Det er nettopp den situasjonen folket i Frankrike nå har kommet i som var (og er) et av hovedargumentene mot å bli med i Europa-Unionen.

I Maastricht vedtok de bl.a. å opprette en økonomisk og monetær union, ØMU. Pengeunionen skal omfatte felles myntenhet (nå «euro»), og felles sentralbanksystem. Styringen av pengestellet skal bli EUs sak, eller rettere sagt - bestemt av EUs sentralbanksjefer under felles ledelse, og strengt uavhengig av all politisk påvirkning. Lav inflasjon er et hovedmål.

KRAVENE

For å få til felles myntenhet i EU må de enkelte valutaene ikke svinge i forhold til hverandre. Når de har felles mynt, kan sjølsagt ikke kursene svinge. Samme sedler gjelder i hele EU. For å få til økonomisk union krevde EU at alle land skulle sikre fire mål: Budsjettunderskudd (for det offentlige) mindre enn 4 prosent av BNP, offentlig bruttogjeld mindre enn 60 prosent av BNP, prisstabilitet, maksimalt 1,5 prosent høyere inflasjon enn de tre laveste i

EU, og rentenivå maksimalt 2 prosent over landene med lavest inflasjon. I perioden etterpå har bare et vekslende mindretall av EU-landene oppfylt kravene, og EU har trinn for trinn tatt i bruk Maastricht-traktaten for å tvinge regjeringene til å gjennomføre unionen. For EU-landene betyr dette at de må gjennomføre slanking av offentlige budsjetter mens arbeidsløsheten er høy, og mens folkene i disse landene har enorme behov for offentlig virksomhet.

Slanking av budsjett betyr i praksis rasering av offentlig velferdstiltak som er kjempet fram gjennom tiår. Valgløfter og nasjonale vedtak vales ned av Maastricht-forpliktelsene. Den som tror at Frankrike 1995 er unntaket tar skammelig feil. Slike tiltak skal drives gjennom i alle EU-land, og de blir hardere i land som har større budsjettunderskudd enn Chiracs Frankrike. Når EU har satt 2002 som dato for pengeunionen, så betyr det at de sjøl tror at disse seks årene trengs for å få nok land klare for unionens krav. Det er fra nå og i årene framover kampen vil stå i land etter land. Regjeringene og storkapitalen vil skjære ned budsjetter for å tilfredsstille lovnadene fra Maastricht og Madrid.

EU sier det i klartekst sjøl - når de drøfter ØMU. Når valutakursene er fastlåst, må «fleksible lønninger» foreta de justeringene som blir nødvendige mellom landene. Det forutsetter at hver medlemsstat skal knekke egen fagbevegelse slik at lønnsnedgang skal sikre faste valutakurser. Det er denne prosessen Frankrike nå starter på. De er ikke bare støttet av Kohls Tyskland - de er nærmest presset.

Et område med over 300 millioner mennesker får sjølsagt ulik utvikling i de ulike regionene. USA - sin monopolkapitalisme til tross - har innebygd svære overføringer innad for å denne opp for altfor store ulikheter. EUs svar er et kvelertak på offentlige

velferdstiltak hvis budsjettene skranter, og angrep på fagbevegelsen for å myke opp lønnsutviklinga. Dette er en logisk del av unionen. Det er slik de har sagt de vil styre Europa, selv om EU-tilhengerne i Norge hevdet det var skremmeskudd. Nei til EU understreket dette, og pekte i sin motmelding bl.a. på at dette ville kunne føre til sosial uro.

EUs logikk er at unionen må få grep om alle lands offentlige budsjetter for å bremse inflasjonen og styrke EU overfor konkurrentene i andre deler av verden. Når valutaen blir en innad, må de få lønningene til å gå ned i de delene der næringslivet går dårlig. Dette er nødvendig for EU fordi de har pålagt landene å legge sin nasjonale stabiliseringspolitikk til side, og gå i takt med Brussel og Bundesbank.

REGNING UTEN VERT

Tre økonomiske poenger ligger opp i dagen. For det første viser hendingene i Frankrike at EU har gjort opp regning uten vert. De kan gjerne i sine planer forutsette at fagbevegelsen skal bli medgjørlig og at folk skal la velferdstiltak raseres. Men en del av økonomien er faktisk at arbeidere og forbrukere reagerer skarp på dette. Ingen ØMU-planer kan definere bort dette, det er en del av hvordan markedene fungerer. Når etterspørselen etter offentlige tiltak er stor, og EU likevel kutter tilbudet - ja så fører det til køer, raseri og folk i gatene.

Når en vil definere bort fagbevegelsens styrke for å få unionsprosjektet til å fungere, fører det til at arbeidsmarkedet blir herjet også av arbeidernes tiltak for å sikre sine rettigheter i markedet. Like lite som en kan definere bort profittmotivet i en kapitalistisk økonomi, kan en definere bort at arbeiderne organiserer seg og arbeider som gruppe og klasse i markedet for arbeidskraft. EUs liberalisme og «frie konkurranse» er en skrivebordskonstruksjon, den stemmer ikke med den sosiale og økonomiske

virkeligheten i Europa. På den ene sida ser vi at storkonsern og ulike samarbeid gjør konkurransen monopolistisk. På den andre sida fører utbytting til organisering og motstand. Det vi nå ser er kampen om hvordan disse markedene skal organiseres.

FELLES FARE

For det andre viser hendingene i Frankrike noe av det vi slapp unna ved at medlemsskapet ble avvist. Mange husker sikker at Nei til EU fikk en rapport stoppet like før folkeavstemminga. Et viktig argument mot den var at forutsetningene var urealistiske. Det urealistiske i rapporten fra NIBR var nettopp at det også var regnet på de tiltakene vi nå ser gjennomført i EU: En balansering av offentlige budsjett slik Maastricht-planene krevde. Rapporten så bare på virkningene av den norske kontigenten skulle betales ved økte skatter og avgifter - tilpasningen til ØMU kan bli verre enn det. Konklusjonen i rapporten for ett år siden var at dette kunne rasere 100 000 arbeidsplasser - selv når en regnet med fordeler ved EU-medlemsskapet. Rapporten pekte på at elle deler av Norge ville bli rammet, Østlandet mest. En så ikke på noen sjokkvirkning, men på hva som ville skje over tid fram til år 2010. Ikke rart at slike konklusjoner ble stoppet med alle midler. Nei til EU fikk beregnet hva som kunne skje om Norge ble tvunget til samme slaktebenk som Frankrike. Det som i de vakre dokumentene kalles konvergens for å legge grunnlag for unionen, betyr i praksis beskjæring av offentlig velferd. Det er ingen grunn til å glemme det nå - tvert i mot får vi på bordet noe av det vi vant.

For det tredje viser hendingene i Frankrike at arbeiderklassen i hele Vest-Europa står overfor en felles fare som rir alle 15 EU-landene. De skal alle gjennom samme kverna - og skal de stå imot, avgjøres kampen i hvert land av hvor bra de andre landene gjør det. De tap det franske folket blir påført blir i neste omgang presentert

som regningen til folkene i Spania, England og Italia. Også vi som er utenfor unionen rammes gjennom EØS - den frie kapitalflyten og det frie markedet legger press også på oss. Derfor er det ingen grunn til å stille seg utenfor støtten til de som nå kjemper mot nedskjæringer i EU-landene. det er greit nok å få rett, men bare hvis vi støtter de som vil sikre folks rettigheter og levekår i resten av Europa kan vi på sikt sikre oss mot at EØS importerer det samme hit.

(Denne artikkelen er tidligere trykt i Klassekampen)

FRA ØMU TIL ARBEIDSLØSHET

AV PETER M. JOHANSEN

Sammenhengen mellom EUs konvergenskrav og arbeidsløshet trenger seg på som et ubehagelig faktum for unionspolitikkerne.

Spanias utenriksminister Westendorp tenker høyt. Han mener at tidsramma for EUs økonomiske og monetære union (ØMU) kanskje bør forlenges dersom det viser seg at flere av EU-landene ikke er i stand til å oppfylle konvergenskravene. Westendorp, som har ledet den sentrale refleksjonsgruppa forut for regjeringskonferansen, er langt fra den eneste stemmen i mengden av uttalelser som nå er servert som kommentarer til de enkelte landenes årsresultater. Og det tyske gjengangerforslaget om å gjennomføre unionen i flere hastigheter, nå utlagt som Europeisk Stabilitetsforbund, klinger dårlig i de landene som åpenbart sliter mest med å klare målsettingene.

Åtte millioner arbeidsløse i år 2000, spør det tyske tidsskriftet *Der Spiegel* på vegne av nasjonen, i det den tyske arbeidsløsheten er ved å bryte fire millioner eller ti prosent. For er det noe som streikene i Frankrike har bidratt til, så er det å så uro i de politiske kretsene om at folk nå begynner å se sammenhengen mellom pengeunionen og arbeidsløsheten og sosial forverring. Veien til ØMU er brolagt med arbeidsløshet - selv med en fullstendig omstrukturering av arbeidsmarkedet som nå er på trappene.

Det svenske forslaget om en «sysselsettingsunion for å bekjempe arbeidsløsheten» ble torpedert på EU-toppmøtet i Madrid i tråd med de opplevelsene som Sveriges representant i Refleksjonsgruppa, Gunnar Lund, har hatt i arbeidet med å la sysselsettinga få et eget

kapittel i Maastricht-avtalen. Svaret fra den britiske representanten David Davis er representativt for den rådende holdninga: «Lovgivning ødelegger mulighetene for sysselsetting; det er gunstigere å fjerne alt som har med sysselsetting å gjøre i traktaten enn å få nye lover på området. For å skape sysselsetting er den eneste effektive veien økt konkurranse kombinert med avreguleringer» - på thatceristisk vis (25. juli 1995)

For ord og gjerning er dette EUs linje. Utover allmenne vendinger er ikke arbeidsløshet tema for Maastricht-avtalen, og når EUs finansministre deler ut karakterer, er det ut fra konvergenskravene og ikke ut fra arbeidsløsheten. Som da EMI (det europeiske monetære instituttet, forløperen for sentralbanken) i juli 1995 roste Irland, med over 20 prosent ledighet, for sine konvergenstiltak, mens Hellas fikk på pukkelen. Eller da *Ecofin* (EUs finansministerråd) i oktober 1995 roste Finland som har over 17 prosent arbeidsløshet uten å nevne dette med ett ord.

At sammenhengen mellom konvergenskrav og arbeidsløshet nå trenger på, betyr med andre ord ikke at konvergenskravene blir oppgitt eller at EU uten videre åpner for en keyniansk motkonjunkturpolitikk. I stedet blir tiltakene konsentrert om den andre delen til av utsagnet til David Davis: Dereguleringer av arbeidsmarkedet, kutt i såkalte ikke-lønnede arbeidskonstnader, det vil si sosiale ordninger, og økt fleksibilitet. Det ligger i det tyske forslaget om Europeisk Stabilitetspakt, basert på forslagene fra Molitor-gruppa som fikk ansvaret for hviteboka til EU-kommisjonens tidligere president Jaques Delors om arbeidsløsheten.

Spania har gått langt i å gjøre arbeidsmarkedet fleksibelt. 40 prosent er i dag midlertidig ansatte, ifølge Jose Manuel Hernandez i Centro de Asesona y Estudios

Sindicales (CAES). Med andre ord kontrakt- og deltidsansatte og mange på såkalte ungdomslønner. Arbeidsløsheten har derimot ikke gått ned.

Heller ikke de som har klart konvergenskravene eller som ligger innenfor rekkevidden for å klare dem, går fri for EU-krav. Nederland blir nå bedt om å innføre en arbeidsmarkedspolitikk hvor det ikke «Fokuseres for mye på inntektsstøtteordninger». med andre ord: Støtteordningene i Nederland er for høye for EUs indre arbeidsmarked, ifølge EUs generalsekretariat for økonomiske saker.

Og vi husker ennå Gro Harlem Brundtlands beskyldninger om løgn når det ble hevdet at EU ville berøre sosialpolitikken til medlemslandene.

(Denne artikkelen har tidligere stått i Klassekampen)

EUS REGJERINGS- KONFERANSE

AV SOLVEIG AAMDAL

EUs regjeringskonferanse er ikke et enkelt møte mellom regjeringsjefene, hvor de blir enige om forskjellige ting. Regjeringskonferansene er en hel rekke av møter som er beregna å vare mellom et og et og et halvt år.

Den reelle starten på regjeringskonferansen var i desember i fjor. Det var regjeringsjefenes toppmøte. Men den offisielle starten er i mars -96, i Torino. Hovedtemaet for regjeringskonferansen er en revisjon av Maastricht-traktaten som følger 3 sentrale områder.

For det første: Hvilke såkalte institusjonelle endringer er nødvendige? Refleksjonsgruppa mener at det er nødvendig å "effektivisere beslutningsprosessen i EU", spesielt sett i lyset av planene om utvidelse.

Det skal spesielt diskuteres hvilke områder som skal overføres fra enstemmige avgjørelser til flertallsavgjørelser. Hvor mye skal de store landas makt økes, og hvor mye og hvordan kan en skjære ned på makta til de små landa?

Skal vetoretten bortfalle, slik at EU-samarbeidet i enda større grad blir et overnasjonalt samarbeid?

For det andre: Skal deler av det nåværende mellomstatlige samarbeidet i EU overføres til direkte samarbeid under EU, det vil si, bli en del av det overnasjonale samarbeidet? Her tenkes det spesielt på rettslige og indre forhold, så som politisamarbeid og innvandrer- og flyktningepolitikk.

Men også på utenriks- og sikkerhetspolitiske områder er det tanker om å innføre avstemmingsregler som vil bety at en fjerner vetoretten. Det har sammenheng med ønsket om å gradvis å

integre det militære samarbeidet, Vestunionen, i EU, slik at EU kan få en "sikkerhets- og forsvarsidentitet".

For det tredje: Forberedelser for å utvide EU. Hvor fort skal denne utvidelsen gå, og hvem skal være med?

Svara på disse spørsmåla har direkte økonomiske konsekvenser først og fremst i forhold til landbrukspolitikken og strukturfonda.

I tillegg til disse tre spørsmåla er det en rekke andre ting som vil komme opp. Det gjelder for eksempel ØMU og nærmere bestemmelser rundt unionsborgerskapet.

Forut for regjeringskonferansene er det satt ned ei refleksjonsgruppe om skal komme fram til hva som er hovedproblemene før møtene. I refleksjonsgruppa sitter representanter for de enkelte landa, hvert enkelt EU-land har en representant.

Tyskland og Frankrike står fram som om de er enige om det meste før regjeringskonferansene. De to regjeringene har satt ned ei egen arbeidsgruppe som skal forberede felles tysk-franske innspill til regjeringskonferansene. Det skjer utafor den offisielle refleksjonsgruppa som har en representant fra hvert EU-land. For Frankrike og Tyskland er det ikke nok med en representant på linja med de andre landa. De ønsker større innflytelse, og har derfor satt ned sin egen arbeidsgruppe.

På en pressekonferanse 25. oktober 1995 i forbindelse med Chiracs besøk i Bonn, sa Helmut Kohl: "Vi vil ikke skyve noen til side, men vi vet av erfaring at avgjørende framskritt bare oppnås når Tyskland og Frankrike går framover i fellesskap."

Tyskland og Frankrike ønske at regjeringskonferansen i hovedsak skal ta for seg de som på EU-språk kalles "harde områder".

REGJERINGSKONFERANSENE OG VESTUNIONEN

Regjeringskonferansene skal se på spørsmålet om en klarere definisjon av forholdet til Vestunionen. Før regjeringskonferansen i Torino starter, har det italienske formannskapet laga et utkast til konklusjon om forholdet til Vestunionen og bygging av en EU-hær. Her kan vi lese: «Målet skal også være å forberede den operasjonelle kapasitet, som står til rådighet for Unionen med særlig preferanse for det området som er dekket av WEUs Peterbergsoppgaver og i overensstemmelse med FNs charter. Konferansen skal også undersøke om og i hvilken utstrekning et tettere samarbeid på våpenområdet skal fremmes i traktaten.» Her kommer ønsket om en felles hær klart fram. Men dette området er det motsigelser rundt. Det vil derfor være interessant å følge utviklinga på dette området.

Men hva den fransk-tyske arbeidsgruppa har kommet fram til, er klart. De ønsker en EU-supermakt. I det felles fransk-tyske utspillet kan vi lese:

«For å styrke den europeiske solidariteten, vil det være avgjørende å fortsette utviklinga av den europeiske sikkerhets- og forsvarsidentiteten gjennom å realisere det som er skissert i Traktaten om Den Europeiske Union når det gjelder forsvarspolitik. WEU spiller en viktig rolle i denne forbindelsen, både som den europeiske søyle av den atlantiske alliansen og som EUs foersvarskomponent. Vi foreslår følgende forbedringer:

- en politisk solidaritetsklausul for alle medlemsstater som innskriveres i EU-traktaten. Solidaritet betyr naturligvis også at en tar hensyn til hvert enkelt medlemslands legitime interesser.

- Det Europeiske Råd skal ha som oppgave å bestemme de overordnede retningslinjer for sikkerhet og forsvar, på grunnlag av disse kan WEU, på forespørsel fra EU, utføre aksjoner på vegne av EU, herunder også Peterberg-opppdrag.

- Mål, som svarer til Petersbergerklæringa bør innskriveres i EU-traktaten.

- EUs rolle i definisjoner på en felles europeisk forsvarspolitik skal sikres.

- Det skal være en europeisk mulighet for å handle, også i de tilfellene der ikke alle parter kan delta på militært plan i en operasjonell aksjon. De andre landas solidaritet skal uttrykkes gjennom offisiell støtte - og om nødvendig - i form av økonomisk støtte. Vårt mål er å integrere WEU i EU. Regjeringskonferansen bør fastslå og presisere forpliktelser i denne retning. Det skal utvikles nærmere institusjonelle bånd mellom WEU og EU for å sikre dette.

Solidaritet skal også uttrykkes i form av finansieringsordninger for operasjonelle utgifter av den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. Disse utgiftene bør som hovedregel finansieres av Fellesskapets budsjett ifølge budsjettprosedyrene, og følge Rådets presedens i utenrikspolitik.

Det skal utvikles en europeisk rustningspolitikk ut fra de eksisterende fransk/tyske initiativ innafor rammene av EU og WEU med formål å styrke, forbedre og rasjonalisere det europeiske samarbeidet og skape et Europeisk Rustningsagentur.»

Så langt den tysk/franske arbeidsgruppa. Her kommer ønskene om en EU-supermakt under tysk og fransk ledelse klart fram.

REGJERINGSKONFERANSEN OG UNIONSSTATEN

På spørsmåla om endringer i sjølve EU-apparatets oppbygging er det delte meninger blant stormaktene i EU. De er ikke uenige i om unionsstrukturen skal styrkes, men hvordan.

Frankrike ønsker å styrke EU-kommisjonens og ministerrådets makt blant anna ved å gi EU-kommisjonen rett til å komme med lovforslag på flere områder enn det de kan i dag. I tillegg ønsker de å få flere flertallsavgjørelser i ministerrådet. Tyskland ønsker på sin side å styrke parlamentets rolle, og å gi det lovgivingsmyndighet.

Storbritannia fungerer for tida som bremsekloss på unionsutviklinga, og vil sannsynligvis gjøre det i den perioden regjeringskonferansen vil pågå. Opposisjonspartiet Labour leder i de engelske meningsmålingene, og appellerer med sitt høyresosialdemokratiske og delvis unionsskeptiske profil også til unionsmotstandere blant de konservative velgerne. Katastrofen og skandalen med kugalskapen kan styrke denne utviklinga.

Det skal være parlamentsvalg i Storbritannia innen mai 1997. Det er mulig at regjeringa vil falle før den tid. Flere konservative parlamentsmedlemmer blant unionsskeptikerne har meldt seg som «løsgjengere». Major har nå bare en overvekt på et mandat viss en ser bort fra de nordirske og skotske mandatene i parlamentet.

Men sjøl om regjeringa til Major blir sittende fram til mai -97, har EU sikra seg. Tidligere var det antatt at regjeringskonferansene skulle vært gjennomført i løpet av et år. Nå er denne tida utvida til et og et halvt år, slik at den vil kunne avsluttes i midten av 1997, det vil si etter det engelske valget. Og viss Labours Tony Blair blir den nye

statsministeren, vil han fungere som en garantist for en videre unionsoppbygging i EU. Dette til tross for at det er en økende motstand mot Unionen blant Labours velgere.

Alle EU-land legger i sine forslag til regjeringskonferansene opp til at det skal bli flere flertallsavgjørelser på alle områder. Det gjelder felles forsvars- og sikkerhetspolitikk, hvor vetoretten forsøkes å avskaffes til fordel for muligheten for enkeltland til ikke å delta i aktiv krigsdeltakelse. De vil imidlertid ikke få mulighet for å nekte å gi økonomisk og politisk støtte til flertallsavgjørelser på dette området.

Det er brei enighet, alle bortsett fra Storbritannia, ønsker å plassere den «sosiale protokollen» inn i traktaten. Det vil i realiteten gi EU mulighet til å gjennomføre felles arbeidsmarkeds- og sosiallovgiving innafor hele Unionen. Dette gjøres ved å peke på EUs behov for en «sosial dimensjon», men vil i virkeligheten sikre at kapitalen får like konkurransevilkår i de forskjellige landa. Det gjelder også det som på EU-språk kalles «de indirekte lønnsutgifter».

Når det gjelder å øke mulighetene til flertallsavgjørelser når det gjelder rettslige og indre anliggende, er det bare de nordiske EU-landa som ikke støtter det. Det legges opp til at samarbeidet skal omfatte flere områder enn det gjør i dag, og at det skal være flertallsavgjørelser innafor deler av dette området. Italia, som har formannskapet i EU, har kommet med forslag om at EU skal «harmonisere» de forskjellige landas straffelover.

EUS ARBEIDSMARKEDS- POLITISKE MÅLSETTINGER

AV SOLVEIG AAMDAL

Denne artikkelen bygger på stoff fra DKP(ml) i Danmark, og på Den europeiske beskjeftigelses-strategi - Nylige framskritt og utsigterne for fremtiden fra EU-kommisjonen. (oktober 1995)

Når EU-kommisjonen og ministerrådet går inn i arbeidsmarkedspolitikken er utgangspunktet svært forskjellig fra det vi kjenner til i de nordiske landa. I de store og dominerende EU-landa er kollektive avtaler forholdsvis ukjent. En hovedavtale som legger rammer og begrensninger for forhandlinger og for bruken av konflikt finnes ikke. De faglige og arbeidsmarkedspolitiske spørsmål er i hovedsak gjort til parlamentariske lovspørsmål.

Det som kalles «lovmodellen» tar utgangspunkt i den enkelte lønsmottakers individuelle, og i loven fastlagte, rettigheter. Brudd på lønsmottakernes rettigheter i de store EU-landa behandles i prinsippet som sivilrettslige saker, ikke som i Norden i en arbeidsrett. I en rekke av EU-landa finnes ikke konfliktrett slik som vi kjenner det.

EU-kommisjonens praksis bygger på «lovmodellen» og setter på den måten til side det kollektive avtalesystemet. Arbeidstidsdirektivet er et eksempel på hvordan denne modellen fungerer. Arbeidstidsdirektivet er en lov som de nasjonale parlamenta ikke kan sette til side. Loven skal innarbeides i de nasjonale lovene. Arbeidstidsdirektivet har ingen tidsbegrensning, det er ingen mulighet til å forhandle om det, og en kan derfor heller ikke gå til konflikt på det. Arbeidstidsdirektivet har fratatt de faglige

organisasjonene forhandlingsretten og uthuler medlemsdemokratiet.

Ideen om å traktatfeste de såkalte lønsmottakerrettighetene i den nye EU-traktaten (se forøvrig Euro-LOs krav til regjeringsskonferansen) vil forsterke denne utviklinga. Her vil for eksempel retten til ikke å være fagorganisert bli en del av lovverket. Det betyr i realiteten at arbeidsgiverne kan underminere overenskomster ved å ansette uorganisert arbeidskraft. Viss arbeiderne aksjoner mot uorganiserte streikebrytere, kan EU-kommisjonen gripe inn og erklære slike aksjoner for ulovlige. Den faglige kampen blir individualisert, og EU-domstolen vil håndheve lovene. EU-domstolen blir på denne måten en slags «arbeidsrett» som skal beskytte den enkelte lønsmottaker både mot arbeidsgivere og de fagorganisasjoner som vil forsvare solidariteten og de kollektive avtalene. Perspektivet er skremmende.

EU-LØNN OG ARBEIDSTID

Til tross for at EU-kommisjonen ikke har lov til å blande seg inn i medlemslandas lønnsforhold, så gjør den det likevel. Ikke ved å vedta direktiv, men ved å utarbeide politiske målsettinger som er beregna brukt som en inngang gjennom bakdøra til de enkelte landa. Om de lønnspolitiske målsettinger sier EU-kommisjonen i et sentralt opplegg til regjeringsskonferansen bl.a.:

En utvidelse av lønnsbredninga blant de som har lavest lønn, vil gjøre lavproduktive aktiviteter profitable, aktiviteter som enten var for dyre eller som tidligere blei overført til utenlandske lavtlønsprodusenter kan forbli innafør Unionen. På den måten vil flere bli sysselsatt som en følge av veksten. Denne nedadgående lønnsbredning kan oppnå ved enten, som i USA, å tillate at markedskreftene senker lønna kraftig for de lavtutdannede, men det vil ha alvorlige konsekvenser. Eller ved å innføre

pragmantarske tiltak som vil reformere den europeiske sosialmodellen, og som er målretta mot den nederste delen av lønnskalaen. Disse tiltak innebærer en spesiell innslutingslønn for nykommere på arbeidsmarkedet, endringer i de sosiale sikringssystemer som implisitt virker som lønnsgrenser, samt reduksjoner i de indirekte lønnsutgifter enten midlertidig (f.eks. for de arbeidsløse) eller permanent (f.eks. for å kompensere for handikap) og særlig for den nederste delen av lønnskalaen. Siste tiltak vil minske virkninga på netto lønnsinntekter, men ha betraktelige finanspolitiske konsekvenser, som vil kreve kompenserende tiltak.» (Den europeiske beskjeftigelses-strategi - Nylige framskritt og utsigter for fremtiden (oktober 1995) (oversatt fra den danske utgava))

EU-kommisjonen anbefaler altså:

1. Å senke de ufaglærtes lønninger. På den måten vil produktiviteten og profitten stige i virksomhetene. Det vil igjen øke sysselsettinga fordi sysselsettingspolitikken og lønnspolitikken egentlig handler om det samme: -Å heve profitten i virksomhetene. Ingen kan påstå at dette er nye toner.

2. EU-kommisjonens lønnspolitikk bygger på den forutsetninga at de avtalefesta lavtlønnsordninger fjernes. På den måten er det samfunnets dårligst lønna og dårligst utdanna, de ufaglærte og de unge som skal betale regninga for at profitten kan stige. Og naturligvis finnes det ingen garanti for at arbeidsledigheten vil synke gjennom en slik politikk.

3. EU-kommisjonen innrømmer at lønnspolitikken kan utløse sosiale problemer viss lønna f.eks. presses under den offisielle fattigdomsgrensa. EU-kommisjonen sier at viss det blir tilfelle, må staten gripe inn med nødvendige skattepolitiske tiltak.

På arbeidstidsområdet har EU allerede kommet langt, men fremdeles kan mye gjøres for å rive ned de avtalene som er inngått når det gjelder arbeidstidens lengde. Arbeidstidsdirektivet, som er en lov som skal innpasses i alle lands lovverk, sikter mot å oppheve «normalarbeidstida» og å fjerne enhver form for overtidsbetaling.

I samme rapport som det blei sitert fra over, kan vi også lese at lønnspolitikken må koples til:

«Tiltak forbundet med en reorganisering av arbeidstida og arbeidstidsmønstrene. Hovedproblemet er å skille utviklinga av produksjon pr. arbeidstime og produksjon pr. ansatt. En tvungen, generell og massiv nedsetting av arbeidstida vil ikke være det rette svaret fordi dette vil få innvirkning på den framtidige produktive kapasitet, lønnsnivået og den demografiske utviklinga etter år 2000.»

EU-kommisjonen peker i stedet på at;

«- frivillig deltidsarbeid skal fremmes og denne form for arbeidsmønster skal være en mulighet for alle ansatte. På samme måte kan produksjonen lettes gjennom skiftarbeid.»

Og EU-kommisjonens konklusjoner er:

« - Slik er det pragmatiske måter en kan oppnå at vekst fører til høyere sysselsetting ved å senke lønnsutgiftene og reformere arbeidstida.»

Vi ser her klart at EU-kommisjonens planer om kortere arbeidstid, på ingen måte er å gi folk en reell nedsetting av den daglige arbeidstida, folk blir oppfordra til å jobbe deltid, men uten noen som helst form for lønnskompensasjon, lønna skal ned, og skiftarbeid skal innføres uten at en skal ha lønsmessige fordeler av det. Målet er å få lønna ned, og da kan en bruke de metoder som er nødvendig.

EU OG ARBEIDSLEDIGHETEN

I EUs offisielle økonomiske politikk opereres det med et begrep som kalles «normal arbeidsledighet». En arbeidsledighet på 8-10 % oppfattes som en økonomisk nødvendighet. Det skal bidra til å holde lønnsnivået nede, det skal hindre «overoppheting» i økonomien, det skal brukes til å styre inflasjonen og til å unngå såkalte «flaskehalsproblemer» på arbeidsmarkedet.

Av disse og andre grunner er ikke kampen mot arbeidsledigheten plassert på første plass i noen av EUs offisielle dokumenter eller traktater.

Men en såkalt «naturlig» ledighet på 10 % er ikke uten problemer. Det gir grunnlag for sosiale uro og sosiale problemer. Og det må utbetales store beløp enten til sosialhjelp eller arbeidsledighetstrygd. Det er et viktig poeng å sette ned dagpengesatsene til nøyaktig det nivået som forhindrer sosiale konflikter.

De sosiale ytelsene er satt under hardt press og det gjøres mange forsøk på å få gjennomført et sett av såkalte strukturomlegginger i de enkelte lands sosialpolitikk. I tillegg til å spare penger, vil en også oppnå andre gevinster. De arbeidsløse og de utstøtte skal aktiviseres på arbeidsmarkedet for på den måten å trykke lønna nedover. I tillegg legges det opp til en privatisering av sosialpolitikken. For eksempel til matutlevering i blant anna kirker av humanitære organisasjoner.

Til tross for at EU ikke har formell rett til å blande seg inn i enkelte lands sosialpolitikk, så ser vi nå en glidende tilpassing etter felles uskrevne mål. Nettopp dette får EU-kommisjonen til å komme med følgende konklusjoner. (fremdeles samme rapport)

«-Det finner også sted en parallell reformprosess innafor det sosiale sikringssystem.

- Med parallell prosess mener EU-kommisjonen at det gjennomføres endringer på arbeidsmarkedet som knytter de sosialpolitiske og de arbeidsmarkedspolitiske målsettinger sammen.»

Dette er for eksempel:

1. At de sosiale ytelser eller dagpengenivået ikke på noe tidspunkt må utgjøre en slags minstelønnsats. det strider i sa tilfelle mot målsettinga om å sikre økt lønnsbredning på grunnlag av en opphevelse av de avtalefesta minstelønnsatsene.

2. Svært lave sosiale ytelser og dagpengesatser skal tvinge arbeiderne til å akseptere dårlig betalte jobber uten faglige avtaler.

3. Unge under 25 år skal ha en spesiell lav «innslutingslønn».

4. Det sies at «passive ytelser skal gjøres aktive». Dette betyr at de arbeidsløse skal utførte samfunnsnyttig arbeid for å få utbetalt trygd. På denne måten kan det legges ytterligere press på det faglige avtaleverket, og staten kan gjennomføre personalbesparinger på de offentlige budsjetta.

EU-kommisjonen har lenge kalt det danske dagpengesystemet for rein luksus. De mener at utbetalingene er for høye og at de varer for lenge. Den danske regjeringa har tatt denne kritikken alvorlig, og de har gått til følgende nedskjæringer.

1. De unge under 25 år har stort sett blitt fratatt retten til dagpenger. På den måten har regjeringa også fjerna en viktig fordel ved å være organisert. (I Danmark er

retten til arbeidsledighetstrygd knytta til fagorganisasjonen.)

2. Dagpengeperioden for unge under 25 år har blitt mer enn halvert. Det betyr at langtidsarbeidsløse raskere vil måtte leve på sosialhjelp.

3. Regjeringa har innført såkalt «puljejobber». Gjennom dette skal de arbeidsløse tvangsaktiviseres i offentlig sektor.

Den danske regjeringa har kommet med forslag om en generell omlegging av satsene for dagpenger, men disse er enda ikke lagt fram. Mye tyder på at de vil gå inn for et beregningsgrunnlag som ikke bare bygger på inntekta, men også en økt mulighet for privat forsikring.

Det endelige målet er en den sosiale union. Det vil bety et dagpengesystem som er skapt for «kjernearbeidskrafta», et system hvor en primært skal få dekning i kortere ledighetsperioder. De langtidsarbeidsløse overføres til det sosiale hjelpeapparatet for så i neste omgang å bli aktivert som billig arbeidskraft. I Danmark kalles dette for «det tredje arbeidsmarked» og de som utfører dette arbeidet for «billig slavearbeidskraft».

EURO-LOS KRAV FØR REGJERINGSKONFERANSENE

Dette er en resolusjon vedtatt på Euro-LOs eksekutivkomitemøte 14. og 15. desember 1995. Tirsdag 26. mars 1996 blei det presentert som opplegget foran EUs regjeringskonferanse. (oversatt fra dansk) I dette heftet blir ikke disse krava kommentert, men de bør leses i sammenheng med artikkelen foran.

1. I ei årrekke har Den europeiske union gjennomgått en fase av usikkerhet som nå må fjernes, viss dens framtid skal sikres. Den synkende troverdighet i forhold til den europeiske integrasjonsprosess som arbeidstakerne og innbyggerne opplever, risikerer å medføre en legitimitetskrise for Unionen.

2. På bakgrunn av dette, er det Eksekutivkomiteens oppfatning at regjeringskonferansen i 1996 ikke må stille seg tilfreds med minimale reformer, men at en derimot må søke å imøtekomme arbeidstakerne og innbyggernes ønsker og behov. Unionen må kunne bidra til å sikre den eksterne og interne sikkerhet for arbeidstakerne, som blant anna omfatter deres arbeidsmessige og sosiale framtid.

3. For å oppnå denne ballanse og en effektivisering av Unionen er det også nødvendig, viss Unionen skal utvides seg til andre land - noe som er nødvendig på grunn av de politiske forandringene i Europa - å forberede seg under optimale betingelser. Utvidelser er blant anna nødvendig for å garantere fred og stabilitet i Europa, og den gir nye muligheter for vekst i den europeiske økonomien.

4. Fagbevegelsen har vært en av de mest overbeviste og konsekvente talsmenn for den europeiske integrasjonen siden den starta, men det ville ikke være rett å gå ut fra at denne støtten automatisk vil fortsette i framtida viss ikke de europeiske

arbeidstakernes legitime ønsker og forventninger blir fullt opp. Euro-LO vil fortsette sin informasjonskampanje og mobilisering av arbeidstakerne for å støtte de spørsmål som tas opp på regjeringskonferansen, og oppfordrer institusjonene i EU å trappe opp informasjonen på dette området.

Oppbygging av en sysselsettingsunion

5. For øyeblikket er arbeidsledighet, fattigdom, og enda viktigere, usikkerhet, djupt forankra i Europa. Den viktigste oppgaver er derfor å skape stabile arbeidsplasser.

6. Euro-LO mener at det er avgjørende at den framtidige traktat eliminerer motsetningene mellom de offisielle løftene som avgis om arbeidsplasser, og den reelle politikken som ikke er lagt opp for å redusere arbeidsledigheten for alvor.

Uten å åpne for debatten om ØMUen, må Unionen ha de muligheter, instrumenter og midler som setter den i stand til å føre en reell økonomisk politikk som koordineres på europeisk plan, samt å styrke den sosiale samhörighetsstrategien for gjennom det reelt å kunne skape nye arbeidsplasser.

7. For å nå en målsetting om full beskjeftigelse og mulighet for en jobb til alle, må den nye traktaten etablere et sterkere og bedre integrert arbeidsmarkedsdel. For å få til dette, må traktaten inneholde bindende koordineringsmekanismer for jobbskaping, slik at arbeidsmarkedspolitikken får den samme vekt som den monetære politikken. Dette krever blant anna nedsetting av et sysselsettingsutvalg med samme status som Det monetære Utvalg.

8. De sysselsettingsmessige strategier som blei fastlagt på Rådsmøtet i Essen, må utvikles og innarbeides i traktaten, sammen med de multilaterale

overvåkingsprosedyrer, og ideen om å benytte europeisk beskatning til å finansiere dette bør ikke utelukkes.

Oppbygging av en sosial union.

9. Gjenvinning av de europeiske arbeidstakernes tillit krever også at solidariteten settes i sentrum i Europa, fordi den uoverensstemmelsen mellom de økonomiske og sosiale dimensjoner blir utålelige for flertallet viss den får fortsette.

10. Utsiktene til ØMUen og de begrensninger som følger av dette, forsterker behovet for å traktatfeste de vesentlige verdier og elementer i den europeiske sosiale modellen som omfatter en høy grad av sosial beskyttelse. Unionen må fokusere på oppadgående arbeidsmarkedsmessige og sosiale harmoniseringsmålsettinger, og oppnå midler til å garantere og sikre at rettighetene anerkjennes.

Rettigheter i forhold til folks frie bevegelse må forsterkes.

11. Euro-LO betrakter det som avgjørende at de viktigste prinsippene i Fellesskapscharteret om Grunnleggende Arbeidsmarkedsmessige og Sosiale rettigheter (det sosiale Charter) innarbeides i traktaten for å gi Den sosiale Union en sterk profil. Spesifikt må traktaten anerkjenne de grenseoverskridende rettigheter når det gjelder organisasjonsfrihet, frie kollektive forhandlinger, faglige aksjoner og streiker, også sympatistreiker.

12. Med en sterkere sosial dimensjon vil Europa også kunne bygge opp et økonomisk og sosialt demokrati ved å gi de sosiale aktørene et reelt rom for handling. Euro-LO oppfordrer derfor til at traktaten kommer til å inneholde en forbedra Sosial Protokoll og at de britiske unntakelser inne lenger blir mulig.

Den nye avtalen om foreldrepermisjon viser klart at de europeiske arbeidsmarkedsparter er i stand til å bruke Den Sosiale Protokoll korrekt. Uten å gi opp veien om lovgivning, som hører inn under de offentlige myndighetenes kompetanse og som fortsatt er avgjørende, vil Euro-LO utvikle den kollektive forhandlingsdimensjonen, blant anna på bransjenivå, for å sikre den arbeidsmarkedsmessige og sosiale regulering som er nødvendig i det integrerte økonomiske området.

13. En av søylene i den europeiske modellen, er de offentlige tjenesteytelser. Prinsippet om å imøtekomme generelle behov og retten til ytelser av høy kvalitet, må forankres i traktaten, side om side med anerkjennelsen av prinsippets rolle som forutsetning for europeisk statsborgerskap. Den offentlige tjenesteyting representerer en garanti for utøvelse av grunnleggende sosiale rettigheter for økonomisk og sosial samhörighet.

Oppbygging av en demokratisk union.

14. Å bringe Unionen nærmere til befolkninga krever blant anna større gjennomsiktighet, forenkling, tilgjengelighet og forståelse for de beslutninger som tas på europeisk plan. Det er behov for å etablere en rett til informasjon.

15. Europaparlamentet må ha en langt mer sentral rolle innafor de europeiske institusjonene. Antallet beslutningsprosedyrer skal reduseres, og de medbestemmelsesprosedyrer som involverer parlamentet må utvides til å omfatte alle de områdene hvor Rådet nå bestemmer med kvalifisert flertall. Kvalifisert flertall må bli regelen for arbeidsmarkeds- og miljøpolitikk.

Euro-LO støtter også fullt ut uttalelsen fra Det Økonomiske og Sosiale Utvalg, som

oppfordrer til at det får en mer avgjørende rolle i traktaten.

16. For å styrke Unionens demokratiske karakter, kreves det også at man går lenger enn traktatens nåværende grenser og inkludere likestilling mellom menn og kvinner som et grunnleggende prinsipp.

17. Beslutninger i forbindelse med immigrasjon og asylpolitikk, og politikk som gjelder tredjelands-borgere, må gradvis føres inn under fellesskapets kompetanse. Fri bevegelse for arbeidstakere fra tredjeland, som har lovlig oppholdstillatelse, må sikres.

18. Dessuten må Unionen ha mulighet for å føre effektive kampanjer mot rasisme, fremmedhat og antisemittisme, såvel som andre former for diskriminering.

19. Endelig må Unionen ratifisere Den europeiske Konvensjon vedrørende Beskyttelse av menneskerettigheter og Grunnleggende Friheter.

20. Euro-LOs Eksekutivkomite oppfordrer stats- og regjeringssjefene til å sette alle disse spørsmål på dagsordenen for regjeringskonferansen i 1996. Sikring av Unionens framtid vil kreve en styrking av den sosiale dimensjonen. Unionen vil få nytt liv, og komme nærmere inn på borgerne.

EU-KOMMISSJONENS HVITBOK OM LÆRING "TEACHING AND LEARNING * TOWARDS THE NEW SOCIETY"**

AV SOLVEIG AAMDAL

Innafor EU er utdanning et nasjonalt anliggende. Likevel sies det i unionstraktatens kapittel 126 og 127 at Unionen kan bidra til utviklinga innafor utdanningssektoren. EU-kommisjonen har nå kommet med ei hvitbok om utdanning. I tillegg har EU 1996 til "det europeiske år for livslang læring.

For EU er det viktig å skape EU-borgere, mennesker som identifiserer seg med EU, ikke først og fremst med den nasjonen de kommer fra. For å nå dette målet, må EU over mange hindringer. En hindring er at det er mange forskjellige språk i EU, og de færreste snakker flere EU språk. Et anna hinder er at utdanningssystemet er ulikt, sjøl om du er borger i Unionen, er det det landet du vokser opp i, som legger opp til utdanninga di. Dette ønsker EU å forandre på.

EU-kommisjonens hvitbok om utdanning

EUs begrunnelse for at hvitboka om utdanning kommer nå, er følgende;

- informasjonssamfunnet kommer for fullt
- økonomien internasjonaliseres
- det kommer mange nye teknologiske nyskapingar
- det trengs en utdanning som er av høy kvalitet

Hvitboka slår utifra dette fast at undervisning er av en avgjørende betydning viss folk skal ha mulighet til å forholde seg til de nye utfordringene.

Det at de ulike landa innafor EU sjøl har ansvaret for utdanninga, gjøre at kvaliteten

og innrettinga blir forskjellig. I innledninga til hvitboka pekes det på at det som har blitt gjort de siste åra for å få ned arbeidsløsheten innafor EU ikke har hatt den ønska effekten. Langtidsarbeidsledigheten fortsetter å øke, og sosial utstøting, spesielt blant unge, er et stort problem i de ulike land.

At de nå har kommet fram til at utdanning er viktig for å få ned arbeidsledigheten, sier de sjøl er seint. Men hvitboka slår fast at EU ikke har noen annen utvei enn å fortsette den økonomiske integreringa, noe som igjen betyr en mer lik utdanning.

Utdanninga skal, ifølge kommisjonen, være brei, yrkesretta, hindre sosial utstøting, sikre kunnskaper i minst tre fremmede EU-språk. De ønsker å bygg opp en "europeisk bevissthet". De ønsker å gjøre allmenndanninga til en viktig byggestein for denne bevisstheten. Utdanninga i allmenne fag skal styrkes. Kommisjonen beklager at det mangler felles referanserammer for den europeisk utdanninga. Som eksempler på begreper som enhver god europeer bør kjenne til, nevnes "å bære et kors" og "Babels tårn".

I tillegg legger kommisjonen vekt på at den utdanninga som gis, ikke nødvendigvis skal være knytta til undervisningsinstitusjonene. Alle kan utdanne hverandre. Spesielt understrekes det at næringslivet er viktig når det gjelder opplæring. Skolen framstilles som middelaldersk, mens næringslivet er de som ser framover. I hvitboka sies det rett ut at skoleverket har middelalderske holdninger til ny teknologi og teknologisk utvikling forøvrig. Det er derfor viktig å gjøre utdanninga breiere og ikke være forbeholdt de tradisjonelle utdanningsinstitusjonene. Næringslivet skal tilbys å utdanne folk på ulike vis. Det skal også opprettes nettverk der folk kan undervise hverandre.

Det å overføre midler fra skoleverket og til næringslivet er ikke noe spesielt for EU. Reform 94, den store omlegginga av norsk videregående skole, legger opp til det samme. Det er interessant å se at Norge ikke bare tilpasser seg EU når det gjelder utdanningspolitikken, de ligger i forkant.

Problemene rundt Reform 94 kommer nå for fullt i norsk skole. At raseriet blant lærere ikke er større enn det er, kan få en til å lure på om virkningene har gått opp for de som er i skolen. En må regne med at det bare er et tidsspørsmål når mange vil forstå hva som er i ferd med å skje, både i Norge og i EU.

SITUASJONEN I EU-KAMPEN

AV SOLVEIG AAMDAL

Situasjonen i Nei til EU

Situasjonen innafor nei til EU har i løpet av vinteren og våren 1996 forandra seg til det bedre. Det er mer aktivitet, styret tar initiativ og hele organisasjonen er i ferd med å komme på fote igjen. Mye av dette skyldes at regjeringas hardkjør for å tilpasse oss EU i størst mulig grad fortsetter og at EØS-avtalen blir forsøkt utvida. Det er nå klart at linja med å ikke legge ned Nei til EU eller å legge den på is, var det eneste rette.

Nei til EUs landsmøte vedtok: "Nei til EU går inn i en fase der folkets nei til EU-medlemskap skal trygges. Målet er å sikre et fortsatt flertall i folket mot norsk innmelding i EU, avsløre og stoppe alle forsøk på å omgå resultatet av folkeavstemminga ved tilpasninger og binding til EUs politikk. Folkets nei skal forsvares gjennom et bredt engasjement på grasrotnivå."

Vedtaka fra landsmøtet 1995 er viktige. Det at Nei til EU skal avsløre og stoppe alle forsøk på EU-tilpassing, samtidig som vi skal fortsette kampen mot EØS-avtalen, åpner for aktivitet lokalt. Etterhvert kommer arbeidsoppgavene klarere og klarere fram. Hovedsporet til regjeringa er tilpassing til EU gjennom EØS-avtalen. Men der EØS-avtalen ikke gjelder, driver regjeringa "privat" EU-tilpassing. Vi ser dette klart på mange områder, landbrukspolitikken, statsbudsjettet for å nevne noe. Den utvida EØS-avtalen blir det viktigste å jobbe mot våren 1995, mens en må anta at Schengen-avtalen blir det viktigste høsten 1996.

Innafor Nei til EU er det motsigelser på hvor sterkt vi skal kritisere regjeringas politikk, og hva vi skal kalle EU-tilpassing.

Det er heller ikke enighet om hvorvidt vi skal stemple regjeringas linje for å utvide EØS-avtalen som EU-tilpassing. For det store flertallet av medlemmene i Nei til EU er det ikke vanskelig å se at den politikken regjeringa fører står i sterk kontrast til resultatet av folkeavstemminga. Folket sa ikke nei for at regjeringa i neste omgang skal styre oss i samsvar med Maastricht-traktatens målsettinger.

Når enkelte innafor Nei til EU har problemer med å se dette, henger det i stor grad sammen med det synet de har på det parlamentariske demokratiet. At vårt "folkestyre" kan brukes mot folkets interesser, ser de, men så lenge Storting og regjering er valgt på lovlig, demokratisk måte, later enkelte til å mene at det de gjør ikke skal kritiseres. For Nei til EU vil dette være ei linje som ikke bare vil bryte med landsmøtevedtaket, men også vil hindre organisasjonen i å bygge det alliansene som vil være nødvendig.

Regjeringas og stortingsflertallets politikk må stemples som det den er. Vi må være villige til å slå fast at regjeringa ikke respekterer folkeavstemminga. Det eneste de ikke har gjort er å melde Norge direkte inn i EU, det ville da også ha vært politisk umulig.

Når det gjelder kampen mot EØS framover, er det viktig at Nei til EU ikke bare går imot enkeltdirektiv, men blir den samlende organisasjonen for all motstand mot EU og EØS. Det er den beste metoden til å avsløre og stoppe alle forsøk på å omgå resultatet av folkeavstemminga på.

EØS og kommunal handlefrihet

Når det gjelder kommunal handlefrihet, er det et viktig poeng som få er klar over. EUs anbudsregler gjelder bare når arbeidsoppgaver og tjenester blir satt ut på anbud. For eksempel gjelder reglene når

søppelkjøring settes ut på anbud, men ikke viss det er kommunalt ansatte som utfører det. En offentlig oppgave skal ikke ut på anbud så lenge den utføres i en kommunes egen regi. Det er først når kommunen leier inn folk, eller når flere kommuner samarbeider om en oppgave, at EUs regler om anbud kommer inn. En viktig oppgave å kjempe for i kommuner og fylkeskommuner er derfor at det er ansatte som utfører arbeidet, ikke innleide firma.

Den kommunale handlefriheten blir mindre og mindre samtidig som det kommunale ansvaret blir større og større. Kommunenes handlefrihet blir direkte ramma av EØS-avtalen.

Dette skjer på to måter:

1. De kan ikke lenger prioritere lokale leverandører.
2. De kan ikke lenger stille krav til leverandørene sine.

De fleste husker godt anbudsreglene i EU og dermed EØS. Alle anbud på over 40 millioner kroner og alle tjenester på over 1,6 millioner skal ut på anbud i hele EØS-området.

Molde, Kristiansund, Levanger og Steinkjer fikk i mai 1995 beskjed fra departementet om at de måtte oppheve kravet om at rørleggerbedrifter som skulle jobbe for kommunen måtte ha verksted i kommunen. Denne verkstedsregelen finnes i mange kommuner og har en logisk forklaring. Når det oppstår feil på rørnett, er det lett å få tak i hjelp. Men denne reglen er i strid med EØS-avtalen og må derfor vekk. Både Steinkjer og Levanger har ordførere fra Senterpartiet, men ingen av disse, eller for så vidt noen andre i kommunen, gikk ut og kritiserte EØS-avtalen.

Tinn kommune fikk i juni 1994 krav fra ESA om å slutte å gi jobber til lokale firmaer fordi de var lokale. Kommunen

måtte betale 30 000 kroner til et firma som følte seg forbigått.

40 millioner og 1,6 millioner er store tall. Men ifølge ESA er det ikke nødvendig med så store summer. Rørleggeroppdraget som Tinn kommune ga til et lokalt firma, var på langt under 40 millioner. Likevel reagerte ESA. I følge ESA skal kravet om at billigste anbud skal velges uansett i alle tilfelle. Det er ikke noe direktiv som sier det, det er sjølve EØS-avtalen som forbyr forskjellsbehandling på grunn av nasjonalitet. I dette tilfelle var det bare norske firma som ga anbud, men ESA fatta sin beslutning på grunnlag av at andre land kunne ha levert inn anbud.

I samme saken hadde Tinn stilt krav om at bedriften skulle ha lærlinger. Dette kravet hadde ingen klaga på. Men ESA godtar ikke dette kravet. De viser til en dom i EU-domstolen som forbyr nederlandske myndigheter å ta hensyn til om bedrifter er villige til å ta inn langtidsledige. Slike krav er konkurransevridende.

Troms fylkeskommune fikk i juni 1994 påpakning fra departementet fordi de splitta opp innkjøp av legemidler. På den måten kunne Troms fylkeskommune sjøl bestemme hvor de skulle kjøpe fra. Men departementet mener ei slik oppsplitting er ulovlig.

Rennesøy kommune mente at en kontrakt om søppelkjøring lå langt under 1,6 millioner kroner. Men ESA mente noe annet. Sant nok var summen under 1,6 millioner, men i kontrakten sto det at det var en mulighet for forlenging. På den måten kunne kontrakten med tid og stunder bli på over 1,6 millioner.

Ei uke etter folkeavstemminga, og etter at statsministeren hadde kalt Anne Enger Lahnstein for en løgner da hun sa at EU undergravde faglige rettigheter, underkjenner departementet Odda

kommunestyres vedtak om å kreve tariffavtale for firma som leverer inn lokale tilbud. Regjeringa mener at kommuner kan kreve lønns- og arbeidsvilkår som i norske tariffavtaler, men ikke tariffavtale. Dette høres ut som flisespikkeri, men er det ikke. Det er faktisk en stor forskjell mellom tariffavtalens minstelønnsbestemmelser på ca. 70 kroner i timen og den faktiske lønna på ca. 110 kroner i timen.

Kommunene kan ikke tenke samfunnsøkonomisk. Sjøl om de kan spare noen kroner på å gi tilbud til utenlandske firmaer, så kan det være viktigere, og også mer lønnsomt, å opprettholde lokale bedrifter. Kommunene kan ikke lenger bruke oppdrag for å sikre at samfunnsmessige mål som lærlinger, langtidsledige eller tariffavtale blir ivaretatt.

En grunnleggende hjørnestein for mange lokalsamfunn, er kraftindustri. I dag er det en politisk styrt pris for kraftkrevende industri. Disse kontraktene går ut i mellom 2004 og 2010. Med den utbygginga som nå foregår vil det være ett nordeuropeisk kraftmarked i Nord-Tyskland, Nederland, Danmark, Sverige, Finland og Norge. Da vil det være forbudt å instruere Statkraft til å selge under den prisen de kan få på markedet.

Når det gjelder kraft har foreløpig ingen kommuner solgt ut sine kraftressurser til utlandet. Men den dagen de ønsker å realisere disse milliardverdiene vil de utenlandske kraftgigantene stå i kø. Norske kommuner har eiendomsretten til 55 % av den norske vannkrafta. I dag er det lov for dem å selge ut dette arvesølvet.

Kommunene kan ikke lenger fritt disponere næringsfonda sine. Disse er i enkelte tilfelle bygd opp av penger tjent på kraft. Kommunene kan nå bare bevilge 400 000 over tre år. Odda kommune har for eksempel bevilga en million kroner til et miljøprosjekt på Zinken. Dette er ikke lov.

De norske reglene for distriktsstøtte kan ikke lenger følges. Røyrvik kommune søkte i august 1994 om å bli godkjent som omstillingskommune. (Skorovatn gruver ligger i kommunen) Da kunne de fått 45 % tilskudd istedenfor 35 % som de fikk. Men EØS-avtalen har senka maksimal støtte til 30 %.

Gradert arbeidsgiveravgift

ESA skal vurdere om Norge kan fortsette med differensiert arbeidsgiveravgift. Den differensierte arbeidsgiveravgifta er karakterisert som "det tyngste generelle virkemiddel i norsk distriktpolitikk" i stortingsmelding 29 (1988-89). Ordninga subsidierer næringslivet i distrikta med 2,8 milliarder kroner hvert år.

Ordninga med differensiert arbeidsgiveravgift er ei form for distriktstøtte som ikke er tillatt etter EØS-avtalen, bortsett for i områder med svak økonomi. For Norge betyr dette at den kan være lovlig for Finnmark og fire kommuner i Nord-Troms. EØS-avtalen sier ikke at det er ulovlig å kreve inn arbeidsgiveravgift fra bedrifter, men det er ulovlig å gi enkelte distrikt lavere avgift. Ifølge EØS-avtalen er dette konkurransevridende, og dermed forbudt. Allerede i 1992 advarte Nei til EU mot dette, men regjeringa påsto at ordninga kunne fortsette. Nå ligger altså saka i ESA, og få er i tvil om utfallet. Fra 1.1.97 vil altså lønnskostnadene i distriktene øke. NHO vil kunne bruke et vedtak i ESA til å presse på for å få fjerna, eller senka arbeidsgiveravgifta. De mener at de betaler en for stor del i arbeidsgiveravgift. Det er lite trulig at regjeringa vil stå på for å beholde ei høy arbeidsgiveravgift over hele landet.

Kjønnskvoltering

I en tolking av EUs likestillingsdirektiv ha EU-domstolen fastslått at kjønnskvoltering

er i strid med EUs regelverk. (men når en ser på bilder fra de forskjellige ledelser innafor EU, blir det helt klart at kjønnskvolterung av menn er helt legalt) I domstolens kjennelse heter det at EUs direktiv om likestilling ikke tillater noen form for kjønnsdiskriminering, verken direkte eller indirekte. Dette betyr for eksempel at kvinner i offentlig sektor ikke skal kunne ansettes eller forfremmes framfor menn under ellers like vilkår, sjøl når dette er begrunna med likestilling. EU-domstolen sier at nasjonale bestemmelser som gir kvinner absolutt og ubetinga fortrinn framfor menn, under ellers like omstendigheter, er forbudt.

At statsministeren ikke er så interessert i denne dommen, og ikke trur den vil få noen innvirkning i Norge, er i beste Gro Harlem Brundtland ånd. Denne dommen er det politisk umulig å forsvare i Norge, derfor later hun som om den ikke finnes.

Regjeringa og landbruksoppgjøret

Regjeringas tilbud i landbruksoppgjøret var en provokasjon, ikke bare mot bøndene, men mot alle de som mener at Norge skal ha en høyest mulig matvareproduksjon.

Arbeiderpartiregjeringa la seg på det reaksjonære forslaget fra Fremskrittspartiet som blei forkasta av Stortinget i februar 1995. Da stemte også DNAs gruppe på Stortinget imot forslaget som gikk inn for å radere ut samvirkeorganiseringa av egg, kylling og høns. Men i landbruksoppgjøret gikk regjeringa inn for at markedet skal slippes løs.

De nøyer seg ikke med å føre samme politikk som Høyre som vil ha vekk de små enhetene innafor landbruket, de legger seg på den reaksjonære politikken til Fremskrittspartiet.

Regjeringa og Stortingsflertallet respekterer ikke resultatet av folkeavstemninga. De fører samme politikk

som de ville ha vært pålagt fra Brussel dersom vi hadde vært medlem. EØS-avtalen brukes så langt det er mulig til å føre samme politikk som Europa-Unionen. Når EØS-avtalen eller WTO/GATT ikke strekker til, gjennomfører de en ekstrem markedsliberalisme uten å vise til noen avtale.

Bøndernes protesterte mot et inntektstap på 17 000 kroner. Skattestreikaksjonene er viktige. Bøndene viser at det er nødvendig å forsvare resultatet fra folkeavstemning med metoder som ligger utafør det en kan innafor Storting og organisasjonene. Dette er en lønnskamp. Vi må derfor vente at den klassekampen som foregår innafor landsbruksnæringa vil bli tydelig.

Bøndene er i ferd med å organisere seg på tvers av de vanlige organisasjonene innafor landbruksnæringa. Senterpartiet er sterkt imot sivil ulydighet.

Det er ikke å forvente at kapitalistene innafor landbruket vil støtte aksjonene. De vil være mer opptatt av å pleie sitt forhold til regjeringa.

Regjeringas politikk rammer og vil fortsette å ramme mange grupper. Det er grunnlag for allianser mellom bønder, offentlig ansatte som mister jobbene på grunn av EØS sine konkurranseregler, ansatte i offshoreindustrien som trues av oljedirektivet og mange andre grupper.

Salmonella i Norge.

Økt import av levende dyr, kraftforråvarer og en landbrukspolitikk som oppmuntrer til fabrikkmessig produksjon, har økt faren for at Norge mister kontrollen over spredning av sjukdomsbakterier fra dyr til mennesker.

Norge har hatt et husdyrhold med små, spredte enheter og mindre intensiv produksjon enn vi har hatt i de fleste EU-landa. Det har vært mulig å kontrollere de alvorligste smittsomme sjukdommene.

Ved et medlemskap i EU ville Norge ha gitt fra seg et viktig redskap for å bekjempe smittsomme husdyrsjukdommer ved at grensevernet hadde blitt borte. Men allerede gjennom EØS-avtalen og WTO øker smitekildene. Utbruddet av dagens salmonellaepidemi viser at kontrollapparatet ikke hjelper mot økte smitekilder. I tillegg ønsker EU ytterligere å svekke den norske grensekontrollen ved å kreve det for ikke å legge økte hindringer i veier for vår fiskeeksport. Gjennom den utvida EØS-avtalen støtter regjeringa denne politikken. Når myndighetene nå prøver å skylde på spurv og måker som smitekilder for salmonella, er det til å fortvile over. Måker og spurv har vi hatt bestandig. Det som er nytt, og som har ført til salmonellautbrudd i Norge, er dårligere mulighet til grensekontroll.

Viss vi mister muligheten til grensekontroll av mat og levende dyr, er det ikke bare salmonella som er på vei inn. Vi har et uttall av andre bakterier om kan overføres fra dyr til menneske.

Genmodifisert mais

Det sveitsiske selskapet Ciba Geigy har laga en genmodifisert maissort. Den er tilført et gen fra en jordbakterie, og et gen som gjør den motstandsdyktig mot ugrasmidler. Denne maissorten er det nå søkt om å få markedsføre i EU/EØS-landa. Både Bondelaget og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har anmoda norske myndigheter om å arbeide for ar genmodifiserte, herbicidresistente planter ikke skal være tillatt i Norge eller verden forøvrig. Men norske myndigheter tar ikke denne henvendelsen alvorlig. I en uttalelse fra Miljøverndepartementet til EU-kommisjonen sier de ikke nei til markedsføring av denne maisen i Norge. Viss EU sier ja til maisen, vil ikke norske myndigheter protestere.

Jordgenet som maisen har fått tilført, heter *Bacillus Thuringiensis*. Den gjør at maisen blir motstandsdyktig mot en bestemt sommerfugllarve. Denne larva er ikke skadedyr i Norge, og vi trenger ikke midler mot den. Vanligvis brukes bare insektsmidler i den perioden insektene er et problem. Den genmodifiserte maisen vil produsere dette insektsmiddelet i hele vekstperioden. Det kan igjen føre til resistente insekter.

I tillegg til genet om skal bekjempe insekter, er maisen tilført et gen som gjør den motstandsdyktig mot ugrasmiddel. Stadig flere plantesorter blir genmodifisert for å tåle de kjemiske ugrasmidlene. Denne motstandskrafta kan spre seg til ugras. En må å i neste omgang bruke sterkere og sterkere midler for å bekjempe ugraset.

Statsbudsjettet og EØS-avtalen

De 15 EU-landa møttes første helga i oktober -95 i Valencia for å diskutere striden rundt EMU. Et av problemene innbefatta Norge. Hva slags forhold skal de landa som er medlemmer av EØS, men ikke av EU, ha til valutaunionen? Det er få av EU-landa som oppfyller krava til å bli med i EUs felles valuta. Den norske krona er stabil, Norge fører en valutapolitikk som er tilpassa EUs ønsker, og Norge oppfyller de økonomiske krava som for å delta i den felles valutaen. For regjeringa er det bare et problem; nemlig at folket sa nei 28.november i fjor.

Til tross for dette neiet, legger statsbudsjettet for 1996 opp til en enda større grad av tilpassing til EUs penge- og valutapolitikk. Neiet blir ikke tolka som et virkelig nei, men som en meningsytring.

Overskuddet på statsbudsjettet i 1996 er på 10,6 milliarder kroner. Hele denne summer er foreslått å overføre til Statens Petroleumsfond. Ikke fem øre skal brukes i Norge. Det skjer samtidig med at f.eks. 6-

års reformen ikke får de pengene som er nødvendig.

Regjeringa blir aktivt med i EUs program for grenseregionalt samarbeid i nordområdene. Statsbudsjettet legger opp til å bruke 62,5 millioner for å støtte norsk næringsliv slik at de kan være med i EU-finansierte strukturprogram.

Kravet om at renta må settes ned i Husbanken og Lånekassa er rettferdige krav. Renta i disse bankene ligger nå over det som er markedsrenta. Men regjeringa foreslår å redusere rentestøtta til statsbankene med 1,2 milliarder kroner. Rentesubsidiene til Husbanken er i strid med EØS-avtalen. Regjeringa vil derfor avvikle dem fra neste år. Dette aleine utgjør 430 millioner kroner.

Den Norske Bankforeninga vil stevne Husbanken for ESA, viss ikke rentestøtta blei fjerna. Regjeringa gir seg i utgangspunktet. De ønsker ikke å forsvare rentestøtta, og ta en kamp med EU om innholdet i den. De fjerner den heller med en gang. At det er i tråd med DNAs opplegg for å rasere det som tidligere blei kalt sosial boligbygging, er tydelig.

Det som kalles det nordiske triangel, transportkorridorer fra Norden til Sentral-Europa, er høyt prioritert av EU. Det er en del av det transeuropeiske transportnettverket (TEN) i det indre markedet. Og regjeringa stiller opp for EU igjen. De foreslår en økt satsing på utbygging av Østfoldbanen og E 6 gjennom Akershus og Oslo. Dette har de satt av 240 millioner til. I tillegg regner de med å låne penger i Den Europeiske Investeringsbanken.

Landsbrukssektoren er et område som fra før et under sterkt press fra DNA-regjeringa. Statsbudsjettet forverrer utviklinga for landbruket, bl.a. ved å legge vekt på å oppfylle krava fra WTO og EØS.

Kostnadsnivået skal ned, markedstilpassinga skal fortsette,

Viss en går gjennom statsbudsjettet punkt for punkt, vil en finne klare EU-tilpassinger. Folkets nei blir på ingen måte respektert. Det eneste regjeringa ikke har gjort, er å melde oss inn i EU.

TYSKLAND OG EUROPAS SAMLING

AV TERJE VALEN

Vi lever alle på skuldrene av tidligare generasjonar. Våre muligheiter er opna av og innhegna av deira handlingar, av alt dei har skapt gjennom tusenvis av år. Slik er det også med den moderne utviklinga. Og slik er det med det nye EU-prosjektet som blei innleia med eit politisk initiativ frå The European Round Table of Industrialists i 1985 og som kom til uttrykk i Jacques Delors kvitbok med forslag til omlag 300 vedtak som skulle skape ein open europeiske marknad innan 1992. Dei siste målsettingane i prosjektet kom med Maastrichtraktaten som legg ned vilkår for å skape ein politisk union, ein føderalstat, i Europa, med felles mynt og sentralbank, felles innanrikspolitikk og utanrikspolitikk og felles militærstyrkar. Den økonomiske kjerna i dette prosjektet er den økonomiske fellesskapen som Norge er med i gjennom EØS-avtalen.

Mens vi framleis diskuterer EU-prosjektet som om USA og Sovjet er dei dominerande maktene i Europa, og som om kapitalen her er sivilisert, så har Tyskland nok ein gong blitt den dominerande makta i området, både økonomisk og politisk, med alle dei følgene det får. No graviterer dei fleste kapitalane, herskarane og deira tenarar i dei europeiske statane rundt det tyske kraftsenteret som dominerer EU både økonomisk og politisk og som har tilsynelatande solide alliansar både mot aust og vest, sør og nord.

Dette gjør det meir nødvendig enn nokon gong å sjå nærare på den tyske historia for å finne ut meir om dei langsiktige interessene og tendensane som preger dei som styrer i Tyskland. I denne artikkelen vil eg gå inn på viktige trekk i denne

historie. Eg vil mellom anna også ta opp historia til forløparen for EEC-EF/EØS-EU. Denne forløparen finn vi i Tyskland si samlingshistorie. Det er viktig å vite litt om denne historia for å skjønne kva som no skjer og kva som er den politiske kjerna i det moderne "EU-prosjektet".

Tyskland sjølv har ei lang historie. Området blei samla på eit vis av Otto (I) den store omkring år 900, etter delinga av det store Frankarriket, men gjekk etter kvart i oppløysing under trykk både utanfrå og innanfrå. Kvar gong det var folkelige rørsler igang for å samle landet, intervenerte omkringliggende makter. Dei ville ikkje ha eit kraftsenter midt i Europa som kunne truge dei sjølv. Først i forrige århundre blei Tyskland samla til ein stat. Og etter det har ei av dei viktigaste drivkreftene i Europa si historie vore dei tyske herskarane sin kamp for å samle Europa under tysk leiing. Andre makter har to gonger måtte føre store væpna kampar for å hindre dette.

Etter det tyske nederlaget i 2.verdskrigen, med deling av Tyskland og total amerikansk-sovjetisk dominans både økonomisk, politisk og militært, blei det lagt så sterke band på dei tyske herskarane at den europeiske samlinga under tyske leiing, lenge var lite synlig. Med det tyske økonomiske underet endra dette seg gradvis, og då Sovjet og Østblokka fell frå kvarandre og Tyskland på ny var samla, gjekk historia inn på det gamle samlingssporet igjen.

Først vil eg gjøre oppmerksom på nokre enkle men grunnleggande fakta. Tyskland blei samla til ein stat i forrige hundreåret gjennom a) ein tollunion under Prøyssen si leiing, b) eit nord-tysk forbund under Prøyssen si leiing og c) noen krigar under Prøyssen si leiing. Men hovedmetodane for å samle Tyskland til ein stat var utviklinga av tollforbundet og forbundsstaten, dvs. fredelige økonomisk-politiske middel.

Krigane sette bare den nødvendige prikken over i-en.

Den tyske statsdanninga var ikkje resultat av folkelige opprør og kampar som dei vi fann i England, USA og Frankrike på 1600 og 1700-talet. Det var hersarklassane aleine som samla Tyskland. Gjennom desse prosessane gjorde dei ei mengd erfaringar om korleis herskarar kan samle store område under seg utan hjelp og korreksjon av folkelige strider. I dei store europeiske maktene er det bare dei tyske herskarane som har slike erfaringar no.

Seinare, i dette hundreåret, gjorde dei tyske herskarane ei mengd erfaringar med ein annan hovedmetode for å samle område under seg når dei ikkje vann fram med økonomiske middel. Det var dei to verdskrigane. Denne metoden førte til smertelige nederlag. Dette er røynsler som sit hardt i dei leiande klassane i Tyskland og som bestemmer kva metoder dei no bruker for å nå dei strategiske måla sine.

Så kan vi sjå litt nærare på historia. For å skjønne litt av det som no hender i Europa må vi minst tilbake til tida like etter dei store Napoleons-krigene, 1807-1814. Tyskland eksisterte ikkje, berre ein tysk konføderasjon der Østerrike-Ungarn var den dominerande makta og Prøyssen utfordraren, medan ei mengd mindre statar fylte opp (i 1842 var det tilsaman 39 medlemmer i forbundet).

Det gamle tysk-romerske riket var sprengt i stykker. For Prøyssen var det, av økonomiske grunnar, heilt naudsynt å få slutt på oppsplittinga i eit utall tollområde og tolltariffar som hindra handel og industriutvikling. For den unge industrien var det viktig å få skydd mot den tunge konkurransen frå England. I tillegg hadde den prøyssiske staten behov for aukte statsinntekter. Derfor vedtok Prøyssen ein ny tollov 26.mai 1818 som samla staten til eitt tollrike.

Men i prinsippet var denne tolloven ikkje proteksjonistisk. Det var moderne liberale prinsipp som vann fram. Derfor blei tollsatsane eit kompromiss mellom dei kapitaleigarane i vest som ville ha konkurranseskydd og dei store jordeigarane i nordaust (junkarane) som ville ha heilt fri handel. Dermed fekk Prøssen eit smidig middel som balanserte mange interesser og som til sjuande og siste gagna industrialiseringa.

Samstundes var det frå visse hald ein kraftig agitasjon for at heile det tyske området måtte blir samla under eit tollregime. I spissen for denne agitasjonen stod ein professor i statsforvaltningslære, Friedrich List, som også leia ei nystarta foreining for tyske handels- og kjøpmenn. Dei organiserte ein underskriftskampanje og var også til møte med Metternich i Østerrike. I Prøyssen var det noen som støtta dei. Men dei møtte kraftig motstand frå Østerrike, Bayern og andre tyske statar. Derfor blei det ikkje eitt vidare tollforbund med det første.

Ut på 1820-talet eksisterte det istaden tre forskjellige økonomiske samanslutningar i området; tollforbundet Prøyssen-Hessen-Darmstadt, tollforbundet Bayern-Wurttemberg og Den midttske handelsunion. Dei nordtyske statane sør og aust for Danmark var ikkje med i nokon slik samling, men var som kyststatar meir knytta til England, slik Norge og var. Men på denne tida starte herskarane i Prøyssen det målmedvetne arbeidet med å samle flest mulig statar i sitt tollforbund, mellom anna for å svekke makta til Østerrike-Ungarn.

Herskarane i Prøyssen hadde tre historiske føredøme då dei gjekk til samlingsverket sitt. Det første var det store "Romerske rike av tyske nasjon", seinare kalt Det 1. Rike, som blei samla av Otto (I) den store og som formelt sett eksisterte frå 962 til 1806. Det omfatta på høgda heile det tysktalande

området pluss Italia og Bosnia-Herzegovina og litt til.

Det andre var Den Tyske Orden (1226-1410) som gjennom korstog koloniserte heile kysten fra Danzig til Finskebukta. Dei var riddar- og prestebør som styrte gjennom munkeløfte, reglar, lover og forordningar frå Høgmeisaren i Marienburg.

Det tredje var Den Tyske Hansa som vaks fram frå 1100-talet, vart formelt skipa i 1358, nådde eit høgdepunkt på 1400-talet og gjekk i oppløysing utover på 1500-talet. Hansaen var ein handlingskraftig skipnad for å sikre fri handel for deltakarane innan eit stort område i "Europa". (Sjå til dømes "Die Hanse" frå 1991 av Klaus Friedland. W.Kohlhammer forlag.)

Med desse føredøma og eigen veksande økonomisk tyngd i ryggen (Ruhr-området) følgte Prøyssen ein tosidig politikk etter 1818. I den politiske sfære innordna dei seg heilt under Den Tyske Konføderasjon. Men i den økonomiske sfæren bygde dei litt etter litt opp ein omfattande tollunion (Zollverein).

To politikarar, Motz og von Maassen, sto sentralt i første fase av oppbygginga av Zollverein. Dei var finansministre i Prøyssen frå 1825 og frametter. Deira uttalte mål var å samle Tyskland under prøyssisk leiing. Det første trinnet var å skape eit tollforbund som skulle legge grunnlaget for ein politisk union.

Gjennom å vere tålmodig og uthaldande, bygde dei opp tollunionen til å omfatte dei aller fleste tyske statane. I 1834 vart forbundet omdanna frå det prøyssiske til det nordtyske tollforbund (Zollverein). I 1842 var 28 av i alt 39 statar blitt medlem. Desse statane var delt i tre kategoriar som hadde forskjellig vekt i forbundet.

Den viktigaste institusjonen i det nordtyske

Zollverein var Genralkonferansen som møtte kvart år. Denne konferansen gjorde vedtak om saker som dreidde seg om handel- og toll-saker. Vi skal merke oss alle medlemmene hadde vetoett der.

Zollverein eksisterte formelt frå 1834 til 1871. Når ein stat gjekk inn i forbundet gav det frå seg suverenitet til Prøyssen, men vetoett nøytraliserte denne frågjevinga. På 50-talet fekk Østerrike ein handelsavtale med besterettsvilkår. Frankrike fekk det samme på 60-talet. Det opna den vest-europeiske marknaden for Tyskland og integrerte det i den dåverande vesteuropeiske økonomiske fellesskapen.

1867 er eit sentralt år i den tyske samlingshistoria. Dette året omdanna dei Zollverein og oppretta ein ny nord-tysk føderasjon. Først skal vi sjå litt på korleis dei omdanna Zollverein.

På invitasjon frå Bismarck samla representantar for dei sørtyske og dei nordtyske regjeringane seg til ein konferanse i Berlin. Dei oppretta ein nytt tollforbund. Det viktigaste momentet i omdanninga var at enkelt-statane ikkje lenger hadde veto. I den nyoppretta leiinga, Zollparlament, gjorde dei vedtak etter vanlige fleirtalsreglar. Representantar til dette parlamentet blei vald på grunnlag av universelle, like og direkte val i alle medlemsstatane. Men funksjonen til Zollparlament var avgrensa til saker som hadde med handel og toll å gjøre. I tillegg blei det oppretta eit Zoll-Bundesrat, med representantar frå alle statane, også dei sørtyske. Kongen av Prøyssen skulle vere president i tollforbundet. Dei opprette eit presidentskap skulle førebu og forhandle handels-avtalar og overvake lovane i forbundet.

Då det første tollparlamentet opna den 27.april 1868 sa keisar Wilhelm at Tyskland for første gang var samla for å diskutere felles økonomiske problem.

Forfatternen av boka "A Constitutional History of Germany in the 19th and 20th Centuries", H.W.Kock, trekk denne konklusjonen: "I kjerna kan vi sjå på Zollparlament som prototypen på Bismarcks imperium, og slik var den psykologiske verknaden av det, i den tyske samlingsprosessen, like stor som den praktiske verdien."

Så til Den Nordtyske Føderasjon. Etter ein krig med Østerrike, inviterte Bismarck i 1866 17 statar for å skape ein ny allianse etterat Den Tyske Konføderasjon var oppløyst. Dette kan vi sjå som ein førebels avtale med det målet å skape ein føderalstat. Dei væpna styrkene skulle etter avtalen vere under kommando av den prøyssiske kongen. Avtalen la opp til ein offensiv og defensiv allianse for å sikre statane sin indre og ytre tryggleik. Dei oppretta eit parlament. Alle medlemmene måtte innføre lik vallov. Parlamentet skulle vere eit av fleire organ som skulle gi råd om og bli samde om ei grunnlov. Grunnlova skulle vere eit produkt av semje mellom medlemsstatane sine regjeringar og parlamenta deira.

Bismarck laga så eit utkast til grunnlov som blei vedtatt etter denne kompliserte prosessen. Det var røyster som talte for større sentralisering, men Bismarck ville ikkje trampe på dei forskjellige tradisjonane i medlemsstatane. 7.februar 1867 blei forslaget sendt til ratifisering i statane og så skulle det til Riksdagen.

På vegen blei det vedtatt ein lov (Lex Benningsen) som gjorde kanslaren ansvarlig ovafor parlamentet. Dermed var det føderal-hegemoniske systemet, for ei stund, omdanna til eit konstitusjonelt-einskapelig system. Kanslarembetet blei den øvste utøvande makta, mens Bundesrat (rådet av representantar frå statane) blei fråtatt si avgjørande makt innan det føderale eksekutivsystemet. Då dette var klårt, valde Bismarck å bli kanslar. Han

fekk vedtatt at vala til riksdagen skulle vere universelle, direkte og hemmelige, dvs. at alle menn over 25 år fekk stemmerett.

Då den grunnlovsgjevande Riksdagen 16.april 1867 vedtok grunnlova med 230 mot 53 stemmer var Det Nordtyske Forbund ein kraftfull konsolidert einskap, politisk som økonomisk, med sterke band til dei sør-tyske statane gjennom dei prøyssiske alliansane med dei. Prøyssen fekk stadig større makt over dei, spesielt på det militære området.

På dette grunnlaget kunne Bismarck gå vidare med samlingsverket gjennom mellom anna krigen mot Frankrike. Etter denne krigen la Bismarck fram eit nytt forslag til grunnlov for heile det samla Tyskland. Mønsteret var Det Nordtyske forbundet sin grunnlov.

Kjerna i den nye grunnlova var at ho sameinte to uforenlige strukturar, den føderale strukturen og strukturen til einskapsstaten. Desse to strukturane kom til uttrykk i dei to forskjellige forsamlingane: Bundesrat og Reichstag.

Alle lovforslag som blei fremma måte ha fleirtal både i Bundesrat og Reichstag, og Reichstag hadde og rett til å foreslå lover. Sett ut frå Reichstag var grunnlova ei lov for den einskapelige staten. Men sett ut frå Bundesrat var grunnlova føderal, dvs. ho hadde preg av å vere ein avtale mellom fleire statar.

For å hindre at partistrid skulle sprengje denne vaklevorne strukturen blei fleire område fjerna frå direkte parlamentarisk kontroll. Det galdt utanrikspolitikken, militærvesenet og regjeringa ved kanslaren. Kanslarembetet, som var den utøvande statsmakta (i moderne språk ei regjering) skulle altså ikkje vere direkte ansvarlig ovafor dei valde representantane. Keisaren peikte ut kanslaren. Riksdagen fekk makt

over budsjettet. Elles vart han redusert til ein tryggleiksventil for mulig missnøye og ein målestav på den offentlige meininga. Om 14 statar var samde om å seie nei til eit framlegg i Bundesrat, så kunne dei stoppe det.

Det er også viktig å vite at kvar delstat framleis hadde sin konstitusjon. Særlig viktig er det å vite noe om Prøyssen sin grunnlov. Han blei laga av dei konservative etter nederlaget i revolusjonen av 1848. Bismarck var sentral i denne prosessen. Etter denne grunnlova hadde den prøyssiske kongen øverste makta gjennom kommando over dei militære styrkene og utnevning av ministerpresident og ministerium (regjering) som ikkje var ansvarlig ovafor eit overhus og eit underhus. Kongen peika ut medlemmene i overhuset. I valet til underhuset var innbyggerane delt i tre klassar etter inntekta si. Ei gruppe på 4% av dei rikaste fekk like stor representasjon som ei gruppe på 16% med middels inntekt og ei gruppe på 80% av dei med lågast inntekt. Vala var offentlige og stemma blei avgitt muntlig. Kongen utpeika også dommarane på livstid. Denne forfatninga hadde Prøyssen heilt fram til etter 1.verdskrigen, og han skapte før verdskrigen store problem og lamma til dels rikspolitikken.

Koch meiner at det er vanskelig å påvise at Prøyssen pressa viljen sin på dei andre statane. Bismarck jobba hardt for å lære byråkratiet sitt å sette interessene til Reich framfor statane sine særinteresser. Dessutan var altså stemmene til 14 statar nok til å stanse alle lovforslag i Bundesrat. Det er interessant å legge merke til at det aldri blei nødvendig å bruke dette vetoet.

I 1871 var altså det samlingsverket som leiarane i Prøyssen begynt i 1818, fullført. Samlinga av Tyskland til ein stat hadde ikkje skjedd gjennom folkelige revolusjonar eller kriger. I spissen for

samlinga sto ein allianse av reaksjonære jordeigarar (junkarar) i nordaust, av framstormande industriherrar i nordvest, og av leiinga i den prøyssiske hæren. Metoden var tollunion pluss krig.

Frå 1871 til 1914 vaks Tyskland si økonomiske makt med sjumilssteg samanlikna med Frankrike, England og Russland. Bare i USA skjedde noe liknande.

På dette grunnlaget skjedde det eit sprang i utviklinga. Den forsiktige Bismarck blei kasta som kanslar i 1890, og planane for å samle resten av Europa under tysk leiing fekk eit meir utolmodig, aggressivt og uforsiktig preg. Her finn vi altså utspringet til noen viktige tendensar som sidan har prega tysk politikk. Ei av dei viktigaste nøklane til å forstå Tyskland og Europa si historie finn vi her.

Vi kan skilne to linjer blant dei som gjekk i spissen for denne samlinga. Ei linje gjekk ut på å fortsette Bismarck sin langsiktige politikk med utgangspunkt i utbygginga av ein tollunion i Europa.

Denne linja blei ført i pennen av dåverande kanslaren Bethman Hollweg den 9.september 1914 i eit "Førebels notat om retningslinjane for politikken vår ved fredsslutninga". Det var den tyske industrimannen Walther Rathenau og bankmannen Arthur von Gwinner som hadde tatt initiativet til dette notatet frå Hollweg. Kjerna i Hollwegs mål var å opprette ein Sentraleuropeisk Tollunion, som ikkje skulle ha noe konstitusjonell leiing. Unionen skulle vere basert på alle medlemmene sitt likeverd. Gjennom den reine økonomiske og militære vekta si, ville Tyskland i realiteten utøve økonomisk leiarskap i Sentraleuropa. Først skulle dei få med Frankrike for å ta opp konkurransen med England. Så skulle dei få med England for å kunne ta opp konkurransen med USA og Russland.

Den andre linja sprang ut får den pangermanske rørsla. Det var ei annekasjonisk linje. Ein Mathias Erzberger, som jobba for Thyssen-Konzern (eit stort kull, jern og stålmonopol), la fram eit program som avspegla Thyssen sine mål. Tyskland burde ifølge denne linjen annektere Longwy-Briey og Belgia og franskekysten frå Boulogne til Calais. I øst skulle det ta område frå Russland og sette dei under tysk vern. Krupp og Hugo Stinnes støtta denne planen som Bethmann Hollweg konfiskerte.

I denne samanhengen blei det og uttrykt territoriale krav på Norge. Tyskland er den einast stormakta som har gjort det.

Med Wilhelm II og seinare Hitler, sigra den annekjonistiske linja. Dette prega tysk og europeisk politikk fram til 1945. Men den annekjonistiske linja inneheldt også ideen om ein europeisk økonomisk einskap under tysk leiing. Og begge linjene var innretta på ei nyoppdeling av verda der Tyskland skulle tre fram som den leiande verdsmakta, særlig i konkurranse med USA og det russiske og seinare det sovjetiske riket.

Den 9. september 1914 sendte den tyske militære overkommando ut eit skriv som offentligjorde Tyskland sine mål med krigen: "Målet med krigen er å danne eit sentraleuropeisk økonomisk forbund gjennom felles tollavtalar. Dette skal omfatte Frankrike, Belgia, Holland, Danmark, Østerrike-Ungarn, Polen og eventuelt Italia, Sverige og Norge. Dette forbundet som ikkje skal ha konstitusjonelle topp-organ, og der medlemmene skal ha ytre likeverd, men vere under den relle leiinga til Tyskland, må stabilisere Tyskland sin økonomiske dominans over sentraleuropa." (Frå Deutsche Kriegsziele 1914-1918, Ullstein Bücher, Berlin.)

I den tradisjonelle, borgarlige

historiskrivninga er det lagt vekt på å framstille den neste store framstøyten mot samling av Europa som eit grunnleggande brot med tyske politiske tradisjonar både før og etter. Dei meir irrasjonelle og "onde" elementa i Hitler sin politikk for det 3.riket er blitt framheva.

Men noen har også vist at Hitler ikkje tilførte mykje nytt når det galdt dei utanrikspolitiske mål. Dei seier at han meir samanfatta og representerte kontinuiteten i det tyske storborgarskapet sine ambisjonar gjennom meir enn hundre år. (Klaus Hildebrand: Deutsche Aussenpolitik 1933-45, W. Kohlhammer 1980).

I boka "Germany Speaks" som kom ut i England i 1938 og i Norge i 1940 under tittelen "Tysklands stemme" på J.M. Stenersens forlag, får vi stadfesta denne kontinuiteten. I eit føreord i den norske utgåva skriv Reichskommisar Terboven: "Uforandret i krig og fred tar nemlig Adolf Hitlers politikk sikte på å skape rettferdighet for Europas folk, sikre deres livsrum og få istand et praktisk samarbeide".

I kapitlet om "Økonomisk nyordning i Europa" skriv Staatsrat H.C.H. Wohltat: "Utviklingen vil derfor allerede av økonomiske nødvendighetsgrunner i enda høiere grad enn hittil gå i retning av økonomiske storrum. Slike storrum som i fremtiden vil kunne føre til et nytt oppsving i varebyttet statene imellom, var inntil året 1939 det tyske rike med sine intime økonomiske forbindelser med Nord- og Syd-Europa, det italienske imperium, de Forente Stater, det britiske rike og Frankrike med sitt kolonirike. En årsak til denne krig må man utvilsomt se i det faktum at det tyske mål de siste år: å skape en ny regional økonomiordning i Europa, stod i motsetning til Englands krav på universalherredømme. Tyskland hadde med hell arbeidet på å utvikle et nytt, sterkt økonomisk centrum i Europa ved å skape

et stortysk økonomisk rum og utover det et område i intimt økonomisk samarbeide med Tyskland i Nord-, Melle- og Sydøst-Europa,.... og å avgrense dette område overfor de "rumfremmede" stormakter.

.....

Det tyske rike er ..den største kraft blandt de europeiske makter, befolkningsmessig og økonomisk sett, og er med sin industrielle utviklings høie nivå i stand til å dekke en meget stor del av det europeisk behov for industriprodukter.

Når det gjelder for Tyskland å sjalte ut de rumfremmede stormakters innblanding i Europa, så skal denne avgrensning ikke på noen måte hindre andre staters handel med de land som ligger i dette rum.

....

I dette europeiske interesseområde hvor Tyskland inntar den ledende centrale stilling i økonomisk henseende, gjelder det å skape et økonomisk samarbeide med full anerkjennelse av og respekt for den særegne kultur hos de folk som er med. Bedringen av Stor-Tysklands økonomiske stilling og utviklingen av det økonomiske liv i Nord-, Melle- og Sydøst-Europa vil også i høi grad styrke den økonomiske forbindelse mellom dette tysklede storrum og de oversjøiske land.

Tyskland arbeidet for en økonomisk nyordning av Europa med det mål å samle alle krefter for å heve levestandarden for storromsbefolkningen. Kampen mellom Tyskland og Storbritannia gjaldt om den nyordning i Europa som Tyskland arbeider for skal gjennomføres uten forstyrrelser utenfra, en ordning som vil skape en ny fase i den økonomiske utvikling og industrialisering av Europa og verden." (Sidene 237-39.)

Vi finn samme tema utbrodert i boka "Hvorfor?" som kom ut på naziforlaget Blix i 1944. Denne boka var skriven av Finn Støren under psevdonymet F. Grong. Støren var då Quisling sin

"utanriksminister". Han var forretningsmann og konsul før krigen, og rømde til Argentina etter krigen. I "Hvorfor?" skriv han om Tyskland sine krigsmål: "Enheten er nødvendig om Europa skal bestå, hevde seg i verden, skape en tilfredsstillende levestandard for sine folk, overvinne de alltid tilbakevendende kriger, løse råstoff- og handelsproblemene osv...

Det mest vesentlige i en tysk plan for en europeisk enhet tør være følgende: 1. Hele det kontinentale Europa ordner seg omkring en europeisk sentralmakt enten som enkeltstater eller som statsføderasjoner og gir avkall på å føre en selvstendig . utenrikspolitikk, b. militærpolitikk, c. handels- og tollpolitikk (herunder også råstoffpolitikk og utbygging av industri og eksport m.v.). En følge av at de gir avkall på en selvstendig politikk på disse områder blir at de også delvis gir avkall på en selvstendig statsfinansiell politikk, idet betydelige utgifter på statsbudsjettet blir bundet til utgifter som følger av den inter-europeiske politikken.... Statene skal ikke opphøre å bestå....Planen er jo ikke å smelte alle Europas folk sammen til en ensartet masse uten omsyn til tradisjon, kultur, religion m.v. - men å oppheve deres selvødeleggende stridigheter og tvinge dem til å trekke samme vegen, vise en ensartet vilje til tross for all uensartethet. Det sier seg selv at et fellesskap må utvikles på mange andre felter og komme til uttrykk i lovgivningen som i stor utstrekning må få et inter-europeisk preg, likesom det må skapes en lang rekke inter-europeiske fellesorganer med tilstrekkelig autoritet, myndighet og med ensartete retningslinjer...

De europeiske oppgavene og forvaltningene skal ikke gå inn under tysk forvaltning, det skal tvert om bygges opp nye felles-organer for statene hvor disse i samarbeid kan ta del i den inter-europeiske forvaltningen av landene.

Militærpolitisk må de enkelte statene ha sin hær, sin flåte, sine fly. Men for det første må de militære maktmidler bare komme til anvendelse når konflikt oppstår mellom Europa og andre utenforliggende enheter. For det annet må det selvsagt bli opprettet inter-europeiske militære formasjoner.

Noen tanke på å opprette et felles borgerskap har ikke vært antydnet fra tysk side... Derimot må en forutsette at det på en rekke områder blir visse felles rettigheter for de europeiske borgere, f.eks. med omsyn til utdanningsmuligheter, reiselettelse osv... Her forberedes et storstilt forsøk på en felles-europeisk økonomi "eine gesamt-europäische Wirtschaft".

Det er innlysende at en slik europeisering av store områder av de enkelte lands økonomiske, militære og politiske forvaltning, også vil trekke etter seg en rekke andre områder. Spørsmålet om ensartet myntsystem vil melde seg..."

Vi veit også at Quisling hadde slike Europa-idear som dette både før og under krigen. Han brukte også ideen om ein europeisk føderasjon av "frie" statar under tysk leiing i forsøk på å få Hitler til å godta styret hans som ei "sjølvstendig" regjering for eit "uavhengig" Norge, som Tyskland formelt kunne inngå fredsavtale med. Vichy-regjeringa i Frankrike som reelt stod under tysk leiing, men som formelt var eigen stat, kunne vel vere eit føredøme på denne nye ordninga.

Etter den nye samlinga av Tyskland, slutten på Sovjet og austblokka og den relative økonomiske tilbakegangen til USA, er Europa inne i ein ny epoke etter 2.verdskrigen. Tyskland framstår igjen som den sterkaste kjernestaten i området og dei langsiktige tyske måla om samling av Europa under tysk leiing er igjen ein aktuell mulighet. Dette skjer i ei tid då foretak i dei rike statane i Europa står i fare for å bli utkonkurrerte av foretak i Japan,

USA og dei nye "tigrane" i Asia fordi dei er for små. Og dei er for små fordi dei har for liten heimemarknad. Det skjer i ei tid med aukande og stadig meir nådelaus konkurranse mellom monopolkapitalane på alle marknader og mellom alle dei største statane i verda.

Det skjer i ei tid der ei nyoppdeling av verda alt er på gang både med fredelige og valdelige middel. Vi ser det i det gamle Jugoslavia. Og vi registrerer at EU mellom anna er i full gang med å inkorporere Nord-Afrika, delar av "Midt-Austen" og Tyrkia i den økonomisk-politiske sona si. Sjå til dømes Le Monde 21.okt.94 i artikkelen "Jacques Delors foreslår å opprette eit euro-middelhavsk partnerskap" med Marokko, Algerie, Tunis, Libya, Israel, Jordan, Libanon, Syria, Tyrkia, Kypros og Malta. Han foreslår å løyve 5,5 milliardar ecu til dette. Det er strid mellom Frankrike som vil satse på det gamle interesseområdet sitt i Libanon, og Tyskland som vil ha den gamle allierte, Tyrkia inn i tollunionen.

I samme utgåve av Le Monde er det eit stort intervju med Helmut Kohl i høve det tyske valet nokre dagar seinare. Her seier han mellom anna: " Det er vår felles plikt framfor alt å skape morgondagens Europa, sannsynligvis eit Europa av seksten eller fleire statar, på ein slik måte at Europa er effektiv, istand til å handle, nær borgarane, og at marsjen mot den politiske unionen er umulig å snu."

Han seier også: "...plikten vår er å førebu den europeiske union på dei utfordringane som kan komme. Vi må skape slike vilkår at vi sikrer at evnen til handling, effektivitet og vedtaksprosessen ikkje lid under at vi får nye medlemmer i unionen"

Dei spør han korleis han ser på vetoretten i det europeiske rådet. Han svarer: Det fins sjølvstegt spørsmål der vi i ein overgangsperiode må halde på regelen om

samrøystes vedtak. Men ikkje desto mindre må vi begynne å redusere vekta av denne regelen steg for steg." ... "den europeiske samlinga stiller ikkje bare tekniske spørsmål, om avstemmingsreglar osv. osv. Det må bli stadig klårare at det dreier seg om eit spørsmål om engasjement og sterke kjensler ("passion")."

Dei spør: "Viss framdrifta i den politiske unionen er saktare enn du ønskjer, blir det trass alt ein pengeunion? Og viss ja, når?"

Kohl svarer: "Maastrichttraktaten har laga ein klår timeplan og klare krav for den økonomiske og monetære unionen og når vi skal gå inn i tredje fase. Eg ser ikkje noen grunn til ikkje å respektere dette. Tyskland ville ikkje godta noen endring av desse kriteria. Det kan ikkje bli stilt spørsmål ved timeplanen, særlig fordi dei økonomiske peikarane i Europa idag gir grunn for ein del optimisme og viser at fleire statar, mellom desse Tyskland, oppfyller Maastricht-krava for å gå vidare med unionen."

Dei seier; "Du snakkar ikkje lenger om eit United States of Europe...". Han svarar: "Eg liker framleis dette uttrykket som Winston Churchill brukte i den velkjente talen sin i Zürich i 1946. Men likevel har eg måtta erkjenne at mange tolkar dette omgrepet dårleg. Dei trur at vi vil skape ein slags europeisk kloner av USA. Det var sjølv sagt ikkje målet mitt. Kontinentet vårt er gjennomsyra av det mangfaldige og dei regionale og nasjonale kulturane sine. Eg vil at dette mangfaldet skal vare ved. Ikkje noko fornuftig menneske kan ville at dei regionale og nasjonale forskjellane forsvinn i ein europeisk "melting pot". Derfor snakker eg no om trilogien Heimat, Vaterland, Europa. Eg ser på meg sjølv som ein europeisk tyskar og ein tysk europear for å sei det med Thomas Mann."

Dei spør også om han tenkjer at det er slutt med den tida då Tyskland var "ein

økonomisk gigant og ein politisk dverg". Han svarer mellom anna: "Vi bør no venne oss til den tanken at partnarane og vennene våre ventar eit fastare internasjonalt engasjement frå oss. Det dreier seg ikkje bare om å spele med musklane, men å forandre tankemåten vår og få slutt på den avventande haldninga vår."

Og han avsluttar heile intervjuet med følgande utsegn om kva han vil gjøre viss han vinn valet: "Då vil eg fremme endå meir den tyske sameininga. Eg vil gjøre mitt til at den tyske republikken er på høgde med dei store utfordringane i framtida, andsynes ein stadig hardare internasjonal konkurranse. Og endelig vil eg arbeide for at det sameinte Tyskland er forankra i ein sterk europeisk union."

Partiet til Kohl, CDU, har no utforma sine idear om korleis Europaunionen skal utvikle seg. Karl Lamers er hovudforfattaren til dokumentet der desse ideane er samanfatta. Hovedpunktene i dokumentet er svært interessante. For det første har vi ideen om ein "hard kjerne" i Europa som skal vere ein drivkraft i utviklinga av unionen. I denne finn vi Tyskland, Frankrike og Benelux-landa pluss to til fire land til med sterk valuta. Lamers seier at denne kjerna vil ha ein halvmagnetisk verknad på resten av kontinentet. "For ei tiltrekningskraft vil ikkje ein europeisk sentralbank ha som omfattar ikkje bare deutschemark, men også sju, åtte eller ni valutaer til! Den som prøver å komme seg unna ein slik innverknad vil stille seg på sidelinja.: det er praktisk talt umulig", sa Lamers i talen sin i Det franske institutt for internasjonale forhold mandag 6.november.

Ideane til CDU spring ut frå "dei tyske interessene", og dei dreier seg om ein tanke, eit føderalt Europa: dette Europa bør bli "ein stat, og ikkje bare ein konføderasjon av statar". Lamers seier at heile den politiske klassen i Tyskland

meiner at pengeunionen bør bli følgt av ein politisk union. Dei tyske leiarane er heilt samde om at "samarbeid regjeringar mellom er ikkje nok", som Lammers seier.

Det dreier seg med andre ord om å fjerne vetoretten i Europarådet. CDU foreslår at systemet med kvalifisert fleirtal blir utvida til å gjelde alle dei områda der regelen om samrøystes vedtak blir brukt idag, unntatt i viktige finanssaker og utviding av unionen med nye medlemmer.

CDU vil også utvide makta til Europaparlamentet. Dei vil at alle lover skal vedtas både av parlamentet og av rådet. Dessutan bør parlamentet få forslagsrett på alle felt og rett til å utpeike Kommissjonen sin president. Når det gjeld Kommissjonen, så vil CDU at han skal bli omforma til ei verkelig "europeisk regjering". Karl Lammers sa at "identiteten til nasjonane er ikkje truga av Europa, men derimot av at statane ikkje er i stand til å løyse dei viktigaste problema som nasjonane deira står oppe i."

Det er mykje Kohl og president Mitterand i Frankrike som har drive på EU-prosessen. Ut frå bakgrunnen deira kan vi skjønne meir om kvifor dei har denne rolla.

I august i år blei det skrive ope om at Mitterand var ein loyal funksjonær i Vichy-regimet som samarbeida med tyskarane under krigen. (Sjå mellom anna "comment" i Guardian Weekly for 13. november, 1994.)

"Alle" veit at Kohl viderefører tradisjonen til dei nazistane som "overvintra" i Adenauers Tyskland. Dette er no grundig dokumentert i boka "Grosses Bundesverdienstkreuz mit Stern" frå 1987, skriven av Bernt Engelmann. Blant desse "overvintrarane" finn vi Hans Globke som skreiv offisielle kommentarar til Hitler sine raselovar. Vi finn Reinhart Gehlen, sjefen for Hitler si etterretningsteneste, som

bygde opp Vest-Tyskland sitt spionnett. Vi finn Hans Filbinger som dømte krigsfangar til dauden ut frå Hitler sine lover. Vi finn Kurt Georg Kiesinger, Göbbels kontaktperson i UD, som blei Adenauer sin etterfølgar og vi finn Ludwig Erhart, lovprist av Hitler for teoriane sine om utviklinga av økonomien etter en tysk siger i krigen og arkitekten bak etterkrigstidas "Wirtschaftswunder". Kohl sjølv blei trekt inn i denne kretsen av Fritz Ries, ein direktør som slo seg opp på slavearbeid frå Treblinka, Lodz og Auschwitz. Kohl var ofte heime hos Ries som skaffa han ein karriere i BASF, ein avleggar av I.G. Farben. Kohl blei ein sentral person reiskap då dei skauv Franz Josef Strauss til sides til fordel for Kohl og Kurt Biedenkopf for å legge grunnlag for at CDU kunne erobre den politiske makta. Hjernen bak planen var Hans Martin Schleyer, president i industriforbundet BDI og i arbeidsgjevvarskipnaden BDA. Han var SS-leiar under krigen og medansvarlig for massakrane i Praha. Ries sjølv fekk Storkorset med stjerne av Kohl i 1972. Han tok sitt eige liv i 1977 etterat han ikkje klarte å unngå ein dundrande konkurs til trass for rikelig hjelp frå Kohl gjennom kassa til delstaten Rheinland Pfalz.

I dei siste åra, etter Tysklands nye samling, har Kohl også deltatt i ei kraftig omlegging av CDU sin politikk. Heilt sentralt i denne omlegginga står trongen til skape ein tysk nasjonal identitet i form av eit nærast lagnadsbestemt "Volksgemeinschaft, folkefelleskap. Gemeinschaft kjem då istaden for det sosialdemokratiske Gesellschaft eller samfunn. Ideen er at såra etter samlinga skal gro gjennom eit einskapelig, tysknasjonalt verdisystem, eit system av Volksinteressen, samstundes som nedbygginga av den sosiale velferdsstaten blir erstatta av "påbodet om tenester og plikter". Kohl kjører dette fram samstundes med liberalismen i økonomien og presset for Europas sambandsstatar. Slik skal han gå i spissen for å skape eit Europa

der leinga er ei sterk tysknasjonal kjerne og der dei andre nasjonane skal oppløyse seg sjølv i regionar. Kohl sjølv ser på Bismarck som eit viktig førebillede og hovudstaden Berlin er eit symbol på det bismarckske Tyskland. (Sjå til dømes Klassekampen 08.10.94.)

Endå meir faretrugande enn dette er den nye Ossietzky-dommen. Carl von Ossietzky fekk fredsprisen i Norge 23. november 1936. Han var, i en tysk rett og før Hitler kom til makten, dømd til eit år og seks månaders fengsel den 23. november i 1931 for landsforræderi og spionasje. Brotsverket var at han som redaktør i tidsskriftet *Weltbühne* hadde publisert ein artikkel som avslørte at Tyskland, i strid med internasjonale avtalar og eigen grunnlov og lov, hadde begynt opprustning. Tyske embedsmenn hadde i den samanhengen gjort seg skuldig i ei rekke brotsverk, og Riksdagen var lurt av dei.

Domstolen meinte i 1931 at lovbrottet låg i at artikkelen gav sanne opplysningar, og at det ikkje hadde noe å seie at han braut med internasjonale avtalar, grunnloven og andre lovar fordi det overordna omsynet var om den tyske staten, riket, var blitt skadd av innhaldet i artikkelen. Han blei dømd etter prinsippet om at når det gjeld landsforræderi så skal folk bli dømd ut frå ei vurdering av om kva som gagnar det Tyske Riket og ikkje ut frå noe anna.

Dotter til Ossietzky tok opp att saka i slutten av 80-talet. Ozzietzky-dommen blei stadfesta i alle tyske rettsinstansar, også høgsterett (1992) etter samme rettsvurdering.

Dette tyder at omsynet til det Tyske Riket står over alle skrivne lover og internasjonale avtalar i tysk rettsskipnad. Dette tyder at Tyskland ikkje er ein rettsstat i aristotelisk meining fordi staten og staten si leing står over retten.

For den tyske staten er dermed alle avtalar og lovar ikkje verd det papiret dei er skrivne på, dersom domarane meiner at dei strider mot den tyske staten sine grunnleggande interesser. Det er verd å merke seg dette i ei EU-tid. (For meir detaljar sjå "Det nya Stor-Tyskland" frå 1992 av Jan Myrdal.)

Alt dette viser at kontinuiteten i politikken frå før den kalde krigen igjen er oppe på overflata i europeisk politikk, og det spelet vi kjenner frå tida før den amerikansk-sovjetiske dominansen, utfalder seg no for auga våre.

Reaksjonane på dette begynner å vise seg. Engelske politikarar har lenge vore skeptiske. Mange franske politikarar vender seg no meir mot England att for å demme opp for den tyske dominasjon som dei meiner begynner å bli skadelig og farlig. Chirac, som er gaullistane sin presidentkandidat i Frankrike, representerer no den gamle motsetninga som alltid dukkar opp i Europa når Tyskland blir for sterk. Han seier at han vil gjennomføre ny folkerøysting om siste skrittet i Maastrichttraktaten dersom han blir vald. Mot han vil mellom anna Jacques Delors stille. Mange av gaullistane seier no at han leier "det tyske partiet" i Frankrike. Dette blir eit nytt skjebneval for utviklinga i Europa.

Til slutt noen kommentarer om styrkeforholdet mellom dei store maktene i verda og i EU. Brutto nasjonalprodukt minus inntekter i utlandet gir ein grov ide om dette forholdet. For 1993 var dette (i billionar dollar) 6,7 i USA, 4,7 i Japan, 1,9 i Tyskland, 1,2 i Frankrike, 1,0 i Italia, 0,95 i Storbritannia, og 0,5 i Spania. Til samanlikning er det norske BNP 0,1. (Sjå til dømes "The World in 1994, The Economist Publications.)

Kva viser dette? Det viser litt av den tyske dominansen i Europa. Dette kjem endå

klårare fram når vi veit at Tyskland stå for over 20% av folkesetnaden, nærare 30% av brutto nasjonalprodukt, over 30% av eksporten, nærare 30 % av importen og nærare 25 % av valutareservane i EU. (Sjå Business Week 17.februar 1992.) Men det viser også at Tyskland aleine er ein dverg samanlikna med Japan og USA. Viss den tyske kapitalen og staten skal kunne konkurrere med desse om verdshegemoniet på like fot, så må Tyskland ha dei andre store økonomiane i Europa under si leiing.

Dessutan må dei ha ei kraftig operativ militærmakt med atomvapen. Og dei må ha tilgang til energikjelder i nord, sør nordaust og søraust. Dei næraste energikjeldene utanfor eige territorium ligg i Nordsjøen og Norge. Men også i Nordafrika, Russland og dei tyrkisktalande statane sør for Russland og i Midtausten er der viktige tilgangar som må sikrast.

Det er herskarane i Tyskland si ulukke at landet er laga slik at det under kapitalistiske forhold har eit for stort økonomisk potensiale i forhold til eigen størrelse når det gjeld tilhøvet til resten av Europa, og for lite økonomisk potensiale når det gjeld tilhøvet til resten av verda. For å få ein plass i verda som tilsvarende den økonomiske krafta si, må Tyskland derfor legge inn under seg andre europeiske statar.

Det er også ei ulukke for herskarane i Tyskland og for alle folka i Europa og verda at dette ikkje kan skje gjennom ei fredelig oppbygging av ein økonomisk og politisk union. Det kan det ikkje fordi ein slik union krev at dei andre statane underordnar egne krav under dei tyske krava. Og dei tyske krava er til sjuande og sist å bruke Europas ressursar til eige beste i den beinharde verdsomspennande konkurransekampen, og kampen om interesseskifer og hegemoni der mellom anna USA og Japan er motspelarar.

Derfor dreier den norske EU-kampen seg også som dette. Om vi vil binde oss til ei framtid der vi mykje sannsynlig kjem til å tene interessene til den tyske storkapitalen og staten.

Terje Valen, 15. oktober til 15. november 1994.

Kilder:

"A Constitutional History of Germany in the Nineteenth and Twentieth Centuries", frå 1984, av H.W.Koch, professor ved Universitetet i York.

"Geschichte des Deutschen Zollvereins", frå 1984, av Hans-Werner Hahn.

"Tysklands stemme", frå 1940, artikkelsamling om tysk politikk. J.M. Stenersens forlag.

"dtv-atlas zur Weltgeschichte", frå 1964 (og mange seinare opplag) av Hermann Kinder og Werner Hilgemann.

"Det Nya Stor-Tyskland", frå 1992, av Jan Myrdal.

"Tyskland i EF - et polemisk skrift", frå 1993, av Per Christensen d.e.

"Samling i Europa", frå 4.10.94, kronikk i KK av Tore Sivertsen.

Diverse avis og tidsskriftartiklar som er vist til i teksten.

CANADA UNDER NORD-AMERIKAS EØS

AV TERJE VALEN

Canada, som nå integreres i det nordamerikanske EØS (NAFTA), viser oss i et nøtteskall hva som nå skjer i mange rike kapitalistiske land med godt utbygde velferdsstater. Systematisk nedskjæring av de offentlige budsjetter. 20% av alle offentlig ansatte får sparken eller må førtidspensjonere seg. Omstrukturering og nedlegging av sykehus, nedleggingsbølge i industrien, enorm økning i arbeidsløshet og fattigdom. Nærmere 20% av kanadierne lever nå under fattigdomsgrensen. Økonomisk balkanisering og oppløsning av nasjonalstaten. Underlegging under den amerikanske storfinansien og dens stat. Vi her i Norge har mye å lære av de kanadiske erfaringene.

Canada ble i år, for annen gang på rad, plassert øverst på FN's liste over de landene i verden der det er best å leve. Men det kan også bli siste gang. Landet er nå på vei inn i sin dypeste krise i moderne tid. Problemene er de samme som i andre industriland, men de rammer nå Canada med særlig stor kraft. La oss begynne med overflatefenomenene og etterhvert forsøke å finne de indre drivkreftene i de prosessene som foregår. Dette vil hjelpe oss til å forstå bedre hva som egentlig skjer ved årtusenskiftet både i verdensmålestokk og i vårt eget land.

Fakta om Canada

Først noen viktige fakta. Med et flatemål på nesten 10 mill. kvadratkm. er Canada verdens nest største land. Til sammenlikning har Norge litt over 300 tusen kvkm. Folketallet ligger på litt over 30 millioner. De fleste er engelsk (40%) eller fransk (27%) av opprinnelse, men det finnes også mange som opprinnelig kom fra Kina, Italia, Tyskland, Ukraina og

Portugal. 2% av befolkningen er inuiter (38 000) eller indianere (630 000). Disse siste bebor stort sett de store områdene i Yukon territoriet og Nordvest territoriet. Landet har enorme nyttbare naturressurser som vannkraft (nesten 500 mrd. kw), olje (5 300 000 000 mrd. fat), og gass, mineraler som sink, uran, (verdens største eksportør av disse) asbest, nikkel (verdens nest største eksportør av disse) og enorme skogvidder, store fiskeforekomster, stort jordbruk med hveteproduksjon og stor- og småfe. Transportsystemet er vel utviklet.

Canada har, i likhet med de skandinaviske landene, vært et mønster på utbygging av velferdsstaten. I stor grad har her vært statlig garanterte sosiale ytelser for alle, selv om ca. 25% bruker private ordninger også. Arbeidsløshetstrygden har vært relativt høy og det er vedtatt lover som skal bidra til at arbeid som stort sett utføres av kvinner lønnes på linje med liknende arbeid som stort sett utføres av menn.

Staten har oppmuntret de forskjellige nasjonalitetene til å beholde sin egen kultur. Men urinnvånerne er likevel på bunn av den sosiale pyramiden. De har måttet gi opp områdene sine, legge om leveviset sitt og er blitt fastboende og fattige, med alle de problemer som vokser ut av det. Et mindre område (Nunavut) skal likevel fra 1999 styres av inuitbefolkningen som et eget territorium.

Kriminaliteten har vært relativt lav, blant annet fordi man har unngått gettoisering av sentrale byområder. Men stoffproblemer øker og også ungdomskriminaliteten. Provinsene har ansvar for utdanningspolitikken. Canada bruker 7% av bruttonasjonalproduktet på undervisning, det er på linje med Norge.

Canada er medlem av G7-gruppen av rike land, OECD, NATO og NAFTA (Det nordamerikanske EF). Den siste organisasjonen skal jeg si en god del mer om etter hvert.

Det siste året har nyhetsbildet til dels vært preget av folkeavstemningen om

Quebeck (den fransktalende delen av Canada) skal få rive seg løs som egen stat. Det ble et knepent nei (50,6%). Mange kommentatorer har merket seg at stemningen har snudd kraftig i retning nei i løpet av det helt siste året. Årsakene til dette er mangfoldige og henger nøye sammen med hele den økonomiske og sosiale utviklingstendensen. I noen år nå har regjeringen litt etter litt skåret ned på utgiftene sine, og i 1995 har innstrammingerne blitt virkelig dramatiske.

Forgjeldning til finanskapitalen

En kommentator sier at de ledende politikerne i landet ble inspirert av vedtak i den nye republikanske dominerte kongressen i USA og at de fra februar 1995 vedtok svære innstramminger av budsjettene. Innsparingene skapte en dypest økonomiske krisen siden 30-tallet. Det minner om den hestekuren som DNA ga oss fra 1987 og utover da arbeidsløsheten steg fra noen få prosent til over 100 000 registrerte, med et smell. Noe som har omskapt det norske samfunnet i dybden.

Men tiltakene er mer dramatiske i Canada fordi utgangspunktet var mye verre. Mens den norske staten var grunnrik på slutten 80-tallet (og enda rikere nå), var Canada blitt dypt forgjeldet. For å holde oppe levestandarden tok Canada på 80-tallet opp store lån. Det var først og fremst den amerikanske (Wall Street) og kanadiske finanskapitalen som var långiver. Under press fra långiverne røk renten oppover. Dette skapte svære underskudd på statsbudsjettene, en svær statsgjeld og svære utbetalinger til renter og avdrag. Den samlede gjelden til føderasjonen, provinsene og kommunene er nå oppe i 850 mrd. dollar. Den delen av gjelden som et opptatt i utlandet er større enn den samlede utenlandsgjelden til Mexico og Brasil. Derfor ligger mye av Canadas og Quebecks skjebne i hendene på de internasjonale finansmarkedene. Under press fra Wall Street har regjeringen i

Canada vedtatt tiltak som minner om det som fattige land blir tvunget til av det internasjonale pengefondet (IMF).

Finansorganisasjoner som vurderer kredittverdigheten til skyldnere (som Moody og Standard & Poor), og som derfor bestemmer mye av renten som må betales, har truet med å heve prisen på de kanadiske lånene dersom landet ikke kan redusere underskuddet på det føderale budsjettet. Finansministeren i Canada, Paul Martin måtte reise til New York i februar, i uken etterat de kanadiske budsjettene ble klargjort, for å møte representanter for långiverbankene. Og en måned før folkeavstemningen krevde Moody at også hver provins måtte levere rapport om budsjettsituasjonen, på grunn av "utviklingen av den konstitusjonelle situasjonen".

Slik rammer krisen

Storbankene har altså krevd en reduksjon i overføringene til provinsene og nedbygging av velferdsstaten. Hvis ikke så skjer, vil de gi Canada alvorlige finansielle problemer. Reduksjonene som er vedtatt har rammet i hjertet av det føderale systemet i landet. Det førte til et enorm sjokk i provinsene. Av 220 000 ansatte fikk 45 000 sparken eller ble tvunget til å førtidspensjonere seg. Subsidiene til hveteproducentene i vest ble fjernet. Reguleringene av transportvesenet forsvant, noe som gikk ut over de minst utviklede regionene. Mye av statens eiendommer ble realisert, blant annet ble hele den kanadiske jernbanene solgt på de internasjonale finansmarkedene.

Alt dette førte til en ny bølge med nedlagte fabrikker og med økt arbeidsløshet. Det svære telekommunikasjonsselskapet Bell Canada ga 10 000 sparken, en fjerdedel av alle ansatte. Bygningsindustrien ble paralyisert. En mengde konkurser fulgte, noen måneder måtte over 7000 bedrifter innstille. I mange byer falt omsetningen på eiendomsmarkedet med 40%. I Ottawa

gikk arbeidsløsheten opp i 10,6%. I Montreal måtte myndighetene varsle om nedskjæringer som ville kunne fjerne 20% av alle kommunalt ansatte.

Det er blitt vanlig praksis å ikke ta inn ny arbeidskraft når den gamle går av med pensjon. Dette legger de byrdene som arbeidsløsheten og krisen skaper over på de unges skuldre.

I løpet av kort tid har derfor byene endret seg på en iøynefallende måte. Tiggere og småforbrytere danner kolonier i sentrum. Veksten av hjemløse, fattige og utstøtte forklarer delvis oppsplittingen av den kanadiske smeltdigelen og utbredelsen av en konfliktmettet atmosfære som nærer rasisme og etniske spenninger.

I Quebec er antall sosialklienter gått opp til 800 000 (60% økning) på 5 år. 17,4% av kanadierne lever nå under fattigdomsgrensen, samtidig som landet får førsteplass på FN's levekårsindeks.

Hva skjer i provinsene?

Disse økonomiske reformene har ført til at forholdet mellom sentralmakten og provinsene har endret seg drastisk. Sentralmakten har gjennom nedskjæring av overføringer til velferdstiltak i provinsene fått skåret godt ned på gjelden sin. Dette har økt de regionale forskjellene. Sentralregjeringen setter nå nasjonale normer og overlater til provinsene som er like autonome som fattige, ansvaret for at normene blir fulgt. De står altså "frie" til å "restrukturere" utdanning, helsevesen og velferdsordninger, slik det passer dem. Selv om dette ikke betyr den fullstendige avregulering som vi finner i USA, så forutsetter det undergraving av de sosiale sikkerhetsnettene i provinsene. Og de gir seg på leit etter finansielle ordninger som vanligvis går ut over brukerne.

Også provinsene er under press fra kreditorene sine og provinsregjeringene søker, for å kunne skaffe penger til avbetalinger og renter, større sjørråderett i forhold til sentralregjeringen. Slik har den økonomiske krisen skapt et nytt klima der

separatisme ikke bare er noe som gjelder Quebec.

Den parlamentariske opposisjonen består av to partier. Ved siden av Quebec-blokken har vi Reformistpartiet som har flest tilhengere vest i landet. De vi også at forholdet mellom sentralregjering og provinsregjeringer skal omdefineres og godtar derfor stilltiende Quebec sin rett til selvbestemmelse.

Her er noen eksempler på hva som har skjedd i provinsene. I Albertaprovinsen har den sosiale "omstruktureringen" foregått på en eksemplarisk måte som mange provinser vil lære av, deriblant Quebec. Fra 1993 har provinsen, under ledelse av den konservative Ralph Klein, rasert hele helsesektoren. "Overflødige sykehus" er solgt til private amerikanske selskaper, de ansatte er tvunget til å godta "frivillig nedgang i lønnene", og flere tusen "overflødige helsearbeidere" er omplassert eller avskjediget.

I Ontario har den konservative regjeringen, under ledelse av Mike Harris, satt igang en omstrukturering av sosialprogrammene ut fra et nyliberalt program. Tiltakene som førte til protestbevegelser og demonstrasjoner i Toronto, medførte stenging av 20% av sykehusene, noen avdelinger ved universitetene og sletting av flere paragrafer i loven om retten til arbeid.

Under presset av frihandelsavtalen med USA (og Mexico), er langtidstendensen at det kanadiske sosiale systemet og arbeidslovgivningen blir harmonisert med de "normene" vi finner i USA. Dette minner om Norge sin stilling innen EØS-avtalen. Men, mens det økonomiske tyngdepunktet vårt er blitt Tyskland, så er Canada sitt tyngdepunkt USA. Og det er ulike mye tyngre i forhold. USA tar imot 76% av eksporten fra og står for 65% av importen til Canada. Så i Canada blir virkningene av et fellesmarked hurtigere og mer drastiske.

Sosialdemokratiet i Quebec omfavner

nyliberalismen

I Quebec ligger det ikke bedre an. Under presset fra de føderale innstramningene annonserte provinsregjeringens og Quebecpartiets leder, Jacques Parizeau, at ni sykehus i Montreal skulle stenges. Dette skjedde i mai i år uten forutgående høringer i berørte miljøer og uten forberedende arbeid i provinsforsamlingen. Bestemmelsen vil berøre 9500 ansatte, derav 1500 sykepleiere og 926 leger. Dette gjorde man, som helseministeren sa, for å unngå at det var det internasjonale pengefondet som kom og fortalte at sykehusene måtte nedlegges. Til tross for at undervisningssystemet allerede sliter med økonomiske problemer, forbereder også provinsregjeringen seg på å innskrenke bevilgningene til grunnskolen og videregående skoler. I høyskolene og på universitetene prioriteres fag som tjener markedet fremfor humaniora (språk, historie osv.) Radio Quebec må klare seg med 23% lavere budsjett neste år.

Det blir kommentert at den politiske situasjonen er paradoksal. Samtidig som Quebecpartiet er for å bevare den lokale kulturen, språket og den nasjonale identiteten, så legger det seg flat for presset fra de dominerende finansinteressene og skjærer ned på utgiftene til utdanning og kultur. Og mens de fastholder at de er sosialdemokrater, så har de gått inn for den nyliberale politikken og retorikken. Slik skiller de seg lite fra føderalregjeringen. Så lenge hovedsaken har vært spørsmålet om Quebec sin adskillelse fra Canada, så har dette holdt folket sammen. Også fagforeningene har støttet Quebecpartiet. Men nå vil provinsregjeringens sparepolitikk komme i sentrum for oppmerksomheten og den politiske debatten.

US-imperialismen rykker inn

Med det nordamerikanske EØS (NAFTA) har den kontinentale integrasjonen fått næring fra oppløsning av

markedene i provinsen og fra de små og mellomstore bedriftene sine konkurser. Disse forsvinner eller blir underavdelinger under kjempefirmaer. Lokalt og i provinsene er det de store amerikanske distributørene som styrer. Samtidig flytter en god del bedrifter til Mexico på grunn av billig arbeidskraft og mangel på reguleringer av kapitalen der. Dette forverrer arbeidsløsheten. Økonomien i Canada og Quebec tjener nå som leverandør til den amerikanske kjerneindustrien.

Det er nå flere hindringer for handel provinsene imellom enn mellom USA og provinsene. I juni 1994 vedtok den konservative føderalregjeringen under den konservative Brian Mulroney en avtale om den indre handel i Canada som skulle forbygge de vanskene som opstod med det amerikanske EØS. Men denne avtalen styrket bare bedriftenes rettigheter, enten de nå var kanadiske eller amerikanske, og svekket regjeringenes rett til å gå inn og regulere dem.

Resultatet av hele denne utviklingen er blitt at de store amerikanske foretningsinteressene har trent inn i halvparten av sektorene i den kanadiske økonomien. Den knusende vekten av den offentlige gjelden har svekket strukturene i føderasjonen og provinsene og styrket den politiske integreringen innen den logikken som skapes av det nordamerikanske frihandelsforbundet. Føderasjonen og provinsene sin kontroll over de finansielle ressursene er svekket samtidig som de blir stadig mer "uavhengige" og "suverene" i den grad de handler innen det fellesskapet som den kontinentale økonomien danner.

Oppløsning og balkanisering av Canada

I Canada vil overføring av ressurser mellom føderasjonen og provinsene være svært lave fra nå og ut århundret. Og selv om føderasjonen formelt sett vil fortsette, så går langtidstendensen i retning av en kontinental stat der den reelle maktens senter, inkludert institusjonene for å

regulere økonomien, ligger i Washington.

Fordi det ikke finnes en sosial bevegelse som kan utfordre det partiet som sitter med makten, vil de stadig hardere kravene til de internasjonale pengemarkedene føre til stadig trangere budsjetter. I denne situasjonen vil vi i årene som kommer se en økende økonomisk balkanisering, en økning av de sosiale forskjellene og en oppsplitting av de politiske og økonomiske enhetene både i Canada og Quebec.

Gjenreis et troverdig kommunistisk alternativ

Dette er også en av tendensene i den Europeiske union og i EØS-området. Under presset av en synkende profittrente i verdensmålestokk, er den stabile etterkrigsperioden definitivt slutt. Den eneste økonomiske, politiske, militære og ideologiske bevegelse som har vært, og kan være i stand til å utfordre kapitalismens nyliberalisme, nemlig kommunismen, er midlertidig så svekket at den imperialistiske kapitalen nå erobrer verden med enorm kraft og i en dybde vi aldri har sett før.

Velferdsstatene blir nedrigget i retning det gamle sosialstatssystemet der bare de aller mest nødstedte vil få hjelp fra det offentlige, og utviklingen vil fortsette videre mot oppheving av sosialstaten også. Store folkemasser, som har trodd de var trygge, vil bli kastet ut i stadig dypere fattigdom og elendighet. Konkurransen mellom stater, regioner, kapitaler, raser, kjønn og andre grupper og mellom familier og individer og enkeltpersoner også innen arbeiderklassen og folket vil øke på. De rike vil bli rikere, mange av de velbergete vil bli fattige og de fattige vil bli fattigere. Dette vil nødvendigvis skape en lang periode med voldsomme sosiale konflikter og mindre og større kriger, også i de områdene som nå har vært forskånet for det i mange år.

Før noen klarer å reise et troverdig kommunistisk alternativ igjen, vil det være

umulig å stoppe denne utviklingen. I mangel på et slikt alternativ kan vi bare føre oppholdende strid i en grunnleggende defensiv situasjon og det vil bare bremse utviklingen, ikke stoppe den.

Dette alternativet må utvikles gjennom at vi skaper aksjonsfellesskap mot den virkelige fienden, den imperialistiske kapitalismen og dens agenter. Og den må utvikles gjennom et teoretisk arbeid som tar opp erfaringene med å bygge kommunisme til nå, som skiller det dårlige fra det gode, og som avklarer hvilken kommunisme som kan vokse frem i verden igjen idag og i fremtiden. Bare gjennom slikt arbeid kan vi sikre menneskehetens fremtid.

Idag er det viktig at alle som bryr seg om å tøyte kapitalen ut fra tanken om at de menneskelige behov er viktigere enn profittjakt og kapitaloppsamling, går sammen i en felles front.

Dette gjelder både de som ikke vil gå lenger enn å legge bånd på kapitalens friheter og de som vil oppheve kapitalen for å innføre en moderne og sosial kommunisme som bygger på at all produksjon, all tjenesteyting og hele samfunnet skal underlegges de menneskelige behov. Det kan selvfølgelig bare skje ved at det utvikles metoder og institusjoner som sikrer at de menneskelige behov ikke undertrykkes.

Terje Valen, 05.01.96.

Merknad: Jeg har i denne kronikken bruk opplysninger og formuleringer fra Michel Chossudovsky, professor i økonomi ved Universitetet i Ottawa (Le Monde Diplomatique, Décembre 1995, sidene 24 og 25) og en artikkel av William C. Symonds (Business Week International, November 13, 1995, sidene 16 og 17), pluss noen vanlig oppslagsverk. Dessuten har jeg brukt "The World in 1996", The Economist Publications.

TOM SIDE

TOM SIDE

TOM SIDE

